

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

ILLUSTRERAD TIDNING

HÖRIN

FÖR · KVINNAN · OCH · HEMMET ·

HUFVUDREDAKTÖR OCH ANSV. UTGIFVARE: FRITHIOF HELLBERG.

MORGONRODNAD ÖFVER STOCKHOLM

NU BÖRJAR nyårshimlens kupa glöda utaf en sol, som ännu fjärran är, och morgontöcknens slöjor färgas röda, där lågt de glida öfver tysta skär. Snart väfva strålar himmelen i mönster – det blixtrar till i Stockholms tusen fönster.

Min stad, hur skön i röda nyårsväkten
du mornar dig ifrån din korta ro!
Hur stolt du axlar den pompösa dräkten
och träder foten uti silfversko!
Som eggande musik din heta lystnad
i rytmer klingar genom vinterns tystnad.

Ditt lif är dans till sorglöshetens giga
och rus och fest och dityrambisk sång,
med hettad kind och pulsar, hvilka stiga,
mot glädjens Mekka går din pilgrimsgång.
Det sjunger än från dina kyrkogårdar,
där Gustafs skalder slumra under vårdar.

Men i den vind, som väckts af morgonglöden
och sveper skarp omkring din vackra skrud,
sig många nya toners breda flöden
till nya ord med nya lärors bud.
Till fejd man rundt omkring dig svården skurar,
och härskri eka mellan dina murar.

Låt purpurskyn, som bådår årets gryning,
ditt vapenmärke och din flaggduk bli
och bruset där från dina strömmars dyning
din nya, friska löftesmelodi!
En ton från dig, en blick ifrån ditt öga
besegrar allt — allt faller dig till föga.

Ty du har kvinnans art och kvinnans hjärta
och hennes skönhets starka frestarmakt,
och vi, som danats af din lust och smärta,
i jubel följa dina pulsars takt.
Vi tro, när dina lockelser berusa,
att du satt målet högre än att tjusa.

Där växer tyst ur dina gators dimma
en här af frågor, hvilka kräfva svar,
ur husens skymning tankeeldar glimma
som Valborgslågor uti vårbrotsdar.
Där kämpas det om Gud, där stegras kvalen,
tills flamman födt de nya idealen.

För deras flock skall du i spetsen rida,
en skön valkyria med höjdt standar,
i deras midt för deras seger strida
med eldigt hjärta och med panna klar.
Se, rundt omkring dig står ditt land och hoppas,
att du skall låta nya värden knoppas.

Du Mälarns port, låt dina regler springa,
att Sverige höra kan sitt hjärta slå!
När vårens blåa klockor börja ringa,
då skall din fågring uti solglans stå,
en glans, som växer högre efter hand
och bräcker mörkret uti vinterns land!

ERNST HÖGMAN.

KVINNLIG VÄRNEPLIKT.

FÖR ICKE länge sedan hölls i Stockholm af en kvinnlig fl. doktor ett med intresse och sympati mottaget föredrag öfver ämnet: »Bör staten längre undvara kvinnan?» De flesta, kvinnor åtminstone, som ej voro i tillfälle att själfva åhöra nämnda föredrag, hafva dock säkerligen läst något referat af detsamma, och för visso har flertalet nog instämt med talarinnan i, att staten ej längre bör undvara kvinnans hjälp. Mer än en har nog ställt till sig den frågan, huru och i hvad form denna kvinnliga hjälp skall lämnas staten för att bli till mesta möjliga gagn. Ja, den frågan kan nog besvaras på mer än ett sätt. I allmänhet tänker man sig väl, att kvinnan skall, genom att få sig tillerkänd den politiska rösträtten, ernå ett inflytande på det offentliga lifvet, som på många områden snart skulle visa sig fruktbarande. Förmodligen är väl ej heller, af alla tecken att döma, den tidpunkt aflägsen, då denna på många håll så ifrigt efterlångtade rösträtt gifves den myndiga kvinnan. Mig tyckes dock, som detta vore ett nästan hastigt steg framåt, som om det vore ett ingripande i den organiska utvecklingen af samhällslifvet på bekostnad af en annan viktig reform, som borde föregå eller gå hand i hand med denna. Ty kan man sanningsenligt medgifva, att kvinnan har rätt att fordra och rätt att mottaga en sådan viktig rättighet, så som hennes skyldigheter till staten nu ställa sig? För den röstberättigade mannen fordras, utom att vara myndig, att ha medborgerligt förtroende och ej vara satt i konkurs, att ha fullgjort sina ålagda skattskyldigheter och sin värnplikt. De förra villkoren kunna vi förbigå, de måste ju bli de samma äfven för en kvinna. Hvad de senare angår så är det ju sant, att kvinnan måste fullgöra den första plikten. Sällan torde heller vara något att anmärka mot kvinnornas villighet att erlagga sina skatter. Så långt äro således man och kvinna likställda, men icke längre. Kvinnan kan dock fylla äfven en värnplikt lika väl som mannen. Det är löjligt och gallet att vilja likställa friska, sunda, arbetsföra kvinnor med dem bland männen, som af ett eller annat kroppsligt lyte äro hindrade att göra sin tjänst för fosterlandets försvar, med de s. k. kronvraken. Nej, kvinnorna böra äfven de ha en värnplikt att fullgöra! Först då kunna de, kännande sig såsom verkliga samhällsmedlemmar, fullgörande sin del i fosterlandets försvar efter sitt mått, först då, säger jag, kunna de med rätta fordra och med godt samvete mottaga den rösträtt, som då rent af af sig själfvt måste tillkomma dem. Jag tror också, att det nu vanliga och tyvärr berättigade klagomålet öfver kvinnornas brist på ansvarskänsla och brist på allmänna intressen, inom kort skall upphöra. Den politiska och sociala uppfostran, som kvinnorna nu allt för ofta brista i och som är af nöden för en mogen, verksam samhällsmedlem, skulle de säkerligen snart tillägna sig.

Många s. k. moderna kvinnor rycka föraktfullt på axlarna vid det gamla »slagordet», att »kvinnan har sin egentliga uppgift såsom maka och moder.» Nog har detta uttryck upprepats i tid och otid, ända till leda, ofta för att stäcka unga kvinnors bemödande att nå en själfständig ställning, men som så många andra dylika döljer nog detta uttryck mer inom sig, än man stundom vill medge. Hela kvinnans både fysiska och psykiska person pekar på detta verksamhetsfält. Icke att förstå så, som skulle jag vilja framhålla såsom rätt och godt, att en kvinna skulle, endast för att fylla en plikt mot sta-

ten, ingå äktenskap och skänka sitt land nya medborgare. Det vore alltför barbariskt. Men hvarje kvinna borde så vidt möjligt genom sin uppfostran beredas till att bli en god maka och mor. Som sådan skulle hon i sanning göra sitt fosterland ovärderliga tjänster, ty det är ju i de flesta fall modern, som har sig anförtrodd att fostra den nya generationen, på henne närmast beror det, hurudant det nya släktet skall bli. Genom en god skötsel och en god uppfostran skulle vårt land skänkas dugliga, sunda, friska krafter till fosterlandets försvar.

Genom det nyss sagda har jag redan antydtt, hvare jag anser, att den kvinnliga värnplikten skulle bestå. Jag vill nu söka något närmare utveckla detta förslag. Jag tänker mig då, att den unga flickans värnpliktsålder skulle infalla mellan t. ex. 16 och 21 år, men dock kunna uppskjutas vid ansökan. Den skulle alltså inträffa, då skolgången är slutad och flickan är uppväxt. Liksom för de manliga värnpliktiga finnas trenne stora hufvudfraktioner, mellan hvilka de kunna välja, så skulle äfven för de kvinnliga finnas trenne hufvudgrupper: barnavård, sjukvård och huslig ekonomi (eller »hushållsvård» för likformighetens skull). Dock borde det vara den skillnaden härvidlag, att alla tre afdelningarna skulle vara obligatoriska, men hufvudvikten läggas vid en, allt efter ansökan. Hela kursen kunde genomgås exempelvis på 5 månader, med 1 månad för hvardera af biämnena och 3 månader för hufvudämnet. I dessa af staten underhållna skolor, där hvar och en utan åtskillnad finge kostnadsfritt lära dessa viktiga saker, skulle naturligtvis unga kvinnor af alla samhällsklasser sammanföras, och detta skulle återigen verka ytterst fördelaktigt såväl uppåt som nedåt. Klasskillnaden skulle i mycket jämnas ut, och viktiga band knyts mellan kvinnor af högre och lägre stånd. Det blefve sedermera nog ej så svårt som nu för bildade, intresserade kvinnor att samverka med kvinnor af folket, i det att det nu så hinderliga misstroendet från de senares sida skulle försvinna.

Mången torde invända, att såväl den först som sistnämnda disciplinen kunde vara alldeles onödig. Att sköta barn ligger i kvinnans natur, utan att hon lär sig det, tror man, och hushållsskolor äro numera ofta förenade med vanliga skolor genom skolköken. Hvad nu det senare angår, vill jag blott påpeka, att så länge skolkök ej äro införda öfverallt, kvarstår behofvet af en sådan obligatorisk kurs, och för öfrigt — det finns ju många barn, som aldrig besöka någon skola. Hvad det förra beträffar, så vill jag inlägga min skarpaste protest mot detta så vanliga påstående. Det vore ju egendomligt, att en kvinna skulle vara så kunnig »alldeles af sig själf» i den svåra konsten att sköta barn. Det är ju en vacker illusion, men en illusion är det,

Fin, hvit och fraiche blir hy och hud om man alltid tvättar sig med

F. Pauli's Balsamtval,

som innehåller de för huden mest välgörande hygieniska ämnen och balsamer. Prisbelönt London, Paris, Wien, Chicago, Stockholm med guldmedalj. F. Pauli's Balsamtval öfverträffar alla andra.

Vårda tänderna. Enligt framstående läkares och tandläkares ojäfviga intyg är F. PAULI'S AZYMOL det yppersta af alla medel för munhygien, äfvensom för sårbehandling, ekzem, finnar, hudrodnader, reformar o. d. Azymol erhöi guldmedalj i London 1899 såsom bästa anti-septiska munvatten.

MELLINS FOOD af Läkarekåren erkändt bästa näringsmedel för barn och sjuka.

Finnes på Apoteken samt hos Specerihandlarna.

PROF gratis och franco från Axel Lennstrand, GEFLE.

d. v. s. sköta barn kanske en hvar kan, men hur, det är en annan fråga. För öfrigt behöfver man bara se i t. ex. Iduns frågeafdelning för att få en aning om, hvilken massa af okunniga mödrar, som existera. Och många gånger har jag hört gamla fruar säga om sig själfva, att de »rakt inte visste, hvad de skulle ta sig till med sitt första lilla barn». Och är ej detta förskräckligt! För alla yrken och konstarter måste man lära, men för denna den viktigaste uppgift beredes man ej alls, om man ej själf är nog energisk och har nog initiativ att gripa sig an därmed, som lyckligtvis rätt många nutida unga flickor göra. Man tänker ju nu på att anordna en kurs i barnavård särskildt för flickor ur folkskolan, men det kan ju blott bli en bråkdel af sådana, som kunna få åtnjuta undervisningen. Det är godt, att det blir något, men det är långt ifrån nog.

Barnavårdskursen kunde inrättas efter mönstret af den undervisning, som nu meddelas af föreningen »Barnavård» i Stockholm. Det är en mycket god undervisning, som där meddelas i allt, som rör skötsel af små barn. Till den praktiska undervisningen borde och fogas en ganska omfattande teoretisk, som framhölle vikten af och gäfvade ledning för den etiska fostran. Denna senare undervisning kunde lämpligast ske föreläsningsvis.

Från denna barnavårdskurs kunde man så lämpligen öfvergå till sjukvårdsundervisningen. Att denna är nyttig och behöfelig torde ej särskildt behöfva framhållas, då det lätteligen inses af en hvar. Den delas i tvänne afdelningar, dels en kurs i allmän sjukvård, dels en i militär, i och för krig. Till sist skulle värnpliktsöfningarna avslutas med en kurs i hushållsvård, i enlighet med den undervisning, som nu följes i skolköken.

Från värnpliktsens fullgörande skulle den unga kvinnan utgå, väl rustad för sitt blifvande kall. Skulle hon ej själf komma att bilda ett eget hem, så äro dock de tillfällen otaliga, då de inhämtade kunskaperna skulle bli till gagn för henne och andra. Ett nytt släkte skulle fostras, som i goda, väl skötta hem, åtnjutande en sund både fysisk och moralisk vård, skulle danas till verkligt nyttiga medborgare och fosterlandsförsvare. Och nu, då äfven kvinnan har sig ålagdt en värneplikt att fullgöra, då finnes intet skäl att längre neka henne rösträtt och deltagande i det offentliga lifvet. Hon hade både rätt och plikt att fordra den, och min vissa tro är, att den ej då skulle läggas i ovärdiga händer.

Då jag förslagsvis satte värnpliktsålderns utsträckning ända till 21 år, tänkte jag mig en möjligen inträffande förändring af giftermålsåldern, i det denna skulle framflyttas, så att den för kvinnan liksom för mannen infölle vid 21 år. Äktenskap ingångna före den tiden äro säkerligen ej att förorda, såsom också af många läkare framhållits. Dock är ju detta ingen nödvändighet, då värnplikten väl kan hinna fullgöras före den nu lagstadgade åldern åtminstone af dem, som sluta sin skolgång, som nu vanligen sker, vid 16 à 17 år.

Införandet af en kvinnlig värnplikt skulle visserligen komma att medföra stora kostnader för staten. Men då Sveriges försvarskraft däri genom skulle i hög grad stärkas, och då just i vår tid detta är en så aktuell fråga, så kunde man ju hysa hopp om sakens framgång. Men Sveriges kvinnor skola ej invänta den tid, då fordringarna från annat håll framkomma; själfva må de taga saken i sin hand: här gäller det att kämpa, ej för en ny rättighet, men för en skyldighet!

E. K.

GUSTAF FRÖDING.

I.

EN LYRIKER som Fröding mätes i betydelse aldrig af det »nya», som han åstadkommit i betraktelsesätt eller stoff. Visserligen är det stort nog att vara bland de märkliga anarna. När Tegnér i sin förtrytelse öfver Hammarskölds kritiker och sin afvoghet mot all metafysik smådade nyromantikernas orädda stridsman Hammarsköld med orden:

du på den tyska dumhet är
vår svenska barometer,

så snuddade han på sitt oförstående sätt vid en af Hammarskölds ovanskliga förtjänster, nämligen den att ha haft örat öppet för bruset af idéströmningarna ute i stora världen. Att ha en barometers känslighet för olika lufttryck är inte bara en granskares kanske förnämsta egenskap (vid sidan af kornet på den skapande individualiteten), utan äfven en af de gåfvor, hvarigenom en skald sätter tidsmärke i ett lands vitterhet. Men det gäller isynnerhet om de så kallade idédikarna, de bildpräglade tänkarna, och icke känsluskalderna, fantasi- och stämningssångarna. Likväl äro de sistnämnda sällan utan samband med tidens rörelse. De bli ofta röster för många, deras subjektivism ger uttryck åt personliga drag, som sedan klarligen skönjas som typiska för ett tidsskede.

Utan att han i något afseende kan sägas ha gifvit tidens lösen, ägde Gustaf Frödings framträdande i ganska mycket denna karaktär af att ge röst åt tidskaraktäristiska företeelser. Jag fäster mig därvid icke vid de mera resonerande dikter, som han offentliggjorde under sina utbildningsår i slutet af åttioalet. De utgöra ju en alstring, som glöms för hans mognare års. Men hvad som inte bör glömmas, det är den bakgrund af åskådningssätt och lifsuppfattning, som de intyga. Därtill har denna fond af åsikter haft alltför stor betydelse för honom som diktarpersonlighet. Fröding har väl aldrig gjort anspråk på att betraktas som filosof eller samhällsreformator, men han har icke stått likgiltig gent emot problemerna. Som utgångspunkt kan man säkerligen ansätta hans städse så ömtåliga rättskänsla. En påverkan af samhälleligt intresserade och verksamma vänner har kanske bidragit till att under hans yngre år så ofta rikta hans uppmärksamhet på dylika frågor, att de om och om igen dyka upp i hans diktning. Därvid formulerar han gärna sin uppfattning så, som i en för öfrigt föga märklig

dikt från år 1887 (tryckt 27 maj d. å. i Karlstadstidningen) med titeln »I Rom och Uppsala», hvars innehåll kan refereras så: låt de gamla gudarna falla och sök inte att med konstlade medel hålla deras dyrkan vid lif!

Aldrig blir emellertid denna Frödings framställning ett torrt och kallt pliktresonemang. Han är ju genomgående känslomänniska och värmen i hans känsla är städse lika stark och äkta. Han har alltid haft hat till hatet. Den predikan i människokärlek och brodersinne, hvars gripande uttryck ljuda i »Världens gång» och »En vintervis», den sjöng han redan under läroåren i mindre fulländade, men öppendagligen lika allvarligt menade strofer. Hans förhållande af freden och friden blir till och med ett väl ofta återkommande tema — särskildt i de många juldikter, hvilka Karlstadstidningens årgångar 1885—88 besitta. Med en tämligen okonventionell brist på uppskattning af förgångna tider skildrar han sistnämnda år det förflytna som en hatets tidsålder:

För hatets vingar vintervind är förlig,
jag ser dem åter flaxa, iskallt hvita.
Jag ser det gamla bistra, hedna örlig
med glupska käftar i sitt byte slita.

Vid gränsen brottas folken emot folken,
de mjälla drifvorna af blodregn stänkta.
Mot svärdet gnisslar svärd och dolk mot dolken
och byar brinna, unga kvinnor kränkas.

I bygden rasar åtten emot åtten
och blodshämnd tassar kring på lömska sulor,
och eldsken flannar öfver hvita slätten —
de bränna ned hvarandras usla kulor.

Och i lycklig, härlig motsats häremot målar han en tafva af varm och ljus hemfrid och sällskapstrefnad, som verklig lifligt erinrar en om att det är en värmlänningss julstämning, som skildras. Det är mer än traditionell julkänsla i detta; de »bohemiska dikternas» skald har i kanske högre grad än många, som burit titeln »hemskaelder», känt och innerligt tecknat samkänslans makt och behöflighet.

Nej, Frödings betydelse som tidsskald ligger i hans lyriska bekännelser. För hvar gång man väljer hans ord, då man vill fästa sin stämning, emedan ingen annan gifvit en besläktad känsla det adekvata uttrycket, visar sig den behärskning han utöfvar på oss hans samtida. Hur ofta detta sker, det kan endast våra dagars ungdom tala om. Det är den

som bäst
vitnar om
Frödings
betydelse
som skald.

II.

Skillnaden mellan en tänkares lifsuppfattning i hans systematiserande arbeten och en skalds åskådning af lifvet och människorna är ju merendels den, att den förra vill ge en totalbild af objektiv och allmän giltighet och

FRÖDING UNDER KARLSTADSTIDEN.

Eva Hellman & Co,
Drottninggatan 68. Et. 1886.

HUSHÅLLSSKOLA, känd för omsorgsfull undervisning i matlagning, finbakning, dessertträtter, linaömnad m. m. 3 mån kurs. Prosp. fritt mot porto. MATSALAR, med damrum, hvilka som följt af centralt läge, godt och varierande bord, låga priser och rabattkuponger, äro bland stadens mera besökta. CAFE & BUFFE, öppet till 11 e. m. God frukost-, lunch-, supé- och kaffeservering. Bakelser, tårter, kaffebröd af egen tillverkning serveras äfven här. KONDITORI & FINBAGERI, specialité: finare bakelser, tårter o. konfekt, kaffe- o. thébröd. Beställn. mottagas tacksamt OBS: Endast kvinnl. betjäning.

därför går ut från reflexionen, medan den senares springer ur känslan. Filosofen söker forma ett sammanhängande helt, där det tillfälliga och oväsentliga är visadt på dörren eller åtminstone står i farstun, medan däremot lyrikern bestämmas af sin subjektivt momentana stämning. Lyrikern skapar världen efter sitt beläte. I den mån han sysslar med yttervärlden, hvilket intet alltid är fallet med lyriker, som ha en stor värld i sig själfva, hvilken vanligen ger dem fullt upp att göra, i samma mån bildar han om den. Han bör också hänsynslöst genomföra sin personliga syn. Ty det är inte hans sak att afväga och jämma, sikta och sälla, skarfvä och klippta af och träckla ihop; ensidigheten är som eggen på hans vapen: ju skarpare, dess djupare.

Det centrala i Frödings diktning är på intet sätt hans världsåskådning, hans spekulat. Men den är likväl nog egendomlig för att rättvisa en undersökning, nog egendomlig för att ha sitt eget intresse, inte bara som en sida af en stor personlighets väsen. Mer än lyriker af hans läggning i allmänhet bruka har Fröding spekulat, och denna hans spekulat har efterlämnat talrika litterära minnesmärken både i vers och prosa.

Med medmänniskan är han snart färdig — å förståndets vägnar, inte å hjärtats. Hans känsla blir aldrig färdig med de andra, som lefva och lida som han, men hans tanke sysselsätts inte af deras inre. De ge honom inga gåtor att gissa och grubbla på, han ser deras yttre, iakttagar och uppfattar deras gestalter, men dröjer inte vid deras öden och själslif. Naturligtvis därför, att han inte ser dem i motsättning till sig själf, det är inte skilda och stridande bestämningar hos honom och dem. I andra ser han likar, hvilkas lif ha samma hufvudlinjer som hans eget. Med den ensammes och tungsintes behof af själf-rannsakning sätter han mikroskopet blott på sig själf. Han vill veta människan.

Först — bort med allt, som är människopåfund och inte eviga sanningar. Hans första omsorg blir en sanningskritik, en granskning af de moraliska omdömena. I sin populäraste form heta motsättningarna på detta område ond och god. Utan tvekan eller bifvan förkastar Fröding dessas vanliga placering på människor eller handlingar; det är ju lätt att inse denna tudelnings ihållighet och otillräcklighet i psykologisk etik; det svåra kommer först vid tviflet på att denna skillnad öfver hufvud existerar.

Tvifvel har uppstått hos honom, inte genom begreppsanalys, utan genom känslan, som protesterat, protesterat mot att han skulle bli kallad för, skulle vara ond. Innerst inne

ALSTERS HERRGÅRD I VÄRMLAND. FRÖDINGS BARNDOMSHEM.

finner han intet hos sig, det han vill kalla för ondska. Innerst inne hos sig finner han det, som synes honom evigt, ett utflöde från Alltet, det Ur-Eviga. I detta är ej förhäfvelse, snarare ödmjukhet, som har nog sanningskänsla att inte förkasta sig själf. Det är högmod att finna intet hos sig värdigt att lefva, ödmjukheten nekar det egna värdet i jämförelse med andras värden, men slungar inte väsendets kärna öfver bord som en rutten sill. Fröding nekar att han (eller någon) kan behandlas eller behandla sig så; och med detta är hans trots segrande, hans opposition bestämd och hans morallära begynner att utveckla sig.

Är han inte ond af hjärtat, så hvad är då ondska? En svaghet, en brist? Ja, säger han ena gången, det är ofullkomligheten i vår mänskliga natur, vi äro i växt, liksom djurkroppen, vår kropp har rudimentära partier som minnen af passerade djurstadier, likaså har det vi kalla själ återstoder af äldre stadiers då fungerande partier, som nu sätta oss i inre tvedräkt. En annan gång åter synes honom det onda sitta ännu mindre djupt, det ligger bara i ögat, vi se skeft, vi skönja bara delar, det helas öfverskådning är oss inte gifven; determinismens lugn hvilat honom. Han skulle kunna säga alldeles samma ord, som Heidenstam lagt i munnen på Hathorprästererna:

Hvad människorna nämna synd och brott är synd och brott i deras ögon blott. Det är en himlens röst, som jorden falskt förstätt.

III.

Mera än annars är man hågad accentuera denna Frödings egenskap af allvarlig lifsfrestare, emedan det just är denna sida af hans författarskap, som minst har dagens öra. Ingen vill likväl för den skull knappa af på den beundran, som hans glada värmlandslåtar inge. Glädjen är en så pass sällsynt sångmö, att den härliga humorn i Frödings dikter inte löper fara att glömmas bort för konkurrenters skull. De leenden och de skratt, som »Guitarr och dragharmonika» med syskon framkallat, äro vittnesbörd om segrar i framställningskonst. Själfull och egenartad, är denna humoristiska vers i första rummet den intensiva karaktäristikens organ. Den verkar så starkt genom sitt själfständigt skapade och rika figurgalleri och genom uttryckens specifikt träffande, öfverträffliga lustighet. I samlingarna saknas ännu en och annan godbit, som hör till detta galleri, men redan numerären där bevisar skaparkraftens styrka och ögats skärpa. Om man vill svärja på troheten mot modellerna, objektiviteten gent emot den egna inbillningen, och likväl i ett och allt känner det subjektivt

förhärskande i ton och tafla, så är det i dessa bilder från land och stad. De börja på att bli allmän egendom nu, man kan tala om dem som förr i världen om Bellmansfigurerna och Gluntarna, vi kunna dem utantill. Det är bara ålderns patina, som skall komma till för att analysen af deras beståndsdelar, deras lokala och tidliga symtomkaraktär skall stadfästa deras värde.

Tills definitivare upplagor af Frödings skrifter komma till stånd, är det några af Frödings roligaste ströftåg på vers, som äro bekanta endast för libhabrar. Till dem hör den lysande parodi på en samtida lyriker, som följer här nedan, hämtad ur Karlstadstidningen för den 29 aug. 1891:

Halfdöd ugglan vid taket hväser,
vindögd katt ifrån spiseln ler,
själssjuk skald sina dikter läser,
tittar upp och på ugglan ser.

Tvinsjukt solskens morbida dager
faller matt genom regngrått dask.
Genom sölet därute drager
krokent bonddräng i slask och plask.

Dödssvält kråka i duggregn kraxar,
enslig hund springer bort i lunk.
Mager hönsshop på sophög flaxar,
svanslöst svin tar ur hon en klunk.

Tanken på hela vårt lifs elände
går genom lifstrött skald nervöst
Vaga drömmar om världens ände
hösten öfver hans hjärna öst.

Skymning tätar och yngling läser,
tröstlöst kring i sin boning ser —
halfdöd ugglan vid taket hväser,
vindögd katt ifrån spisen ler.

IV.

Det nya hos Fröding ligger inte i hans tanke, som aldrig blir kall nog, utan i det blod, hvarmed hans största och bästa dikter äro skrifna. I hans skälfvande rop på individuell sanning och individuell frihet. Rundt omkring krossas lyckor och lif för regler, för principer, för trossatser, för åskådningar, rundt omkring kräfs det offer och offer, af halft och af helt i en personlighet. Förtvifladt och förtviflande ljuder hans rop: »låt mig vara mig! Sådan jag är, sådan vill jag vara, sådan jag blir, sådan vill jag bli. Fälttecken och fanor äro för andra, att gå i led är för andra, att gå i spetsen för en skara likaså. Jag vill följa den slingrande skogsstig, som mina drömmar älska. Öfver mitt hufvud ser jag vemodiga stjärnor tindra fram, när skymningen slöjar det blå, ikring mig susa träden sitt ömsom veka, ömsom skrämmande sus. Jag är klufven itu af stridiga tankar och öden på godt och ondt; jag längtar efter drömmen och slummen, drömmen om enhet i alltet, drömmen om att smälta samman med naturen i ett tveklöst vara.»

RUBEN G:SON BERG.

Till erinran.

ALLA SKRIFVELSER i redaktionella ärenden böra adresseras till *Iduns Redaktion*, ej till någon enskild medlem inom redaktionen, liksom alla rekvisitioner, annonser och reklamationer böra ställas till *Iduns Expedition*.

Honorar, som ej sändas pr post, utbetalas söckendagar kl. 11—12 f. m.

Lanolin-
Sana-Tvål.

garanterad ren, neutral,
mild och öfverfet.

Bästa Barntvål!

25 öre st.

•••••

Grumme & Son
Stockholm.

NYÅRSNATTEN I SANKTA MARIA. EN FANTASI AF PEN.

»**G**AMLA TIDEN» hade glömt sig kvar i Sankta Maria kyrka. Inne i mörkret satt hon i den mest undgängömda af de konstiga träburar i olika stilarter, som under seklers lopp klängt sig fast uppe mellan hvalfven.

Där nere i den åldriga kyrkans kor och gångar hade väl utrymmet så småningom blifvit för trångt, och när alla upptänkliga vinklar och vrår voro fyllda af bänkar, hade man börjat bygga sina familjeplatser uppe i höjden, som fåglarna bygga sina bon i trädens toppar. Dit upp kom man på underliga, knakande trätrappor, hvilka plötsligt sprungit upp ur mörkret bakom någon pelare i sidoskeppet. Och inne i dessa »träburar» hände det, att man erfor en i kyrkan eljes sällsynt känsla af trefnad.

Här hade familjerna möblerat med sina egna omaka gamla länstolar, i hvilka man sjönk ned med en behaglig känsla af att vara hemma hos sig. Här kunde man ostördt draga gardinerna för »burens» små fönster och förljufva sitt kyrkobesök med en eller annan liten tupplur. Fönstren gingo att skjuta upp eller ned, och ifall prästens tal icke behagade en, kunde man helt enkelt fälla ned dem och föra en allt efter tidsåldern städad eller frivol konversation med sitt sällskap. I all stillhet kunde man äfven bakom gardinen göra sina iakttagelser och öka sitt skvallerförråd. Men man kunde också osedd i bokstafig mening slå dörren igen till sin kammare och upplyfta sin själ till tempellets Herre.

Ja, en så underlig gammal kyrka som Sankta Maria, så fullkomligt oberörd af moderna idéer, finge man leta länge efter. Visserligen hade nu de gamla stolarna så småningom fallit sönder och utbytts mot nyare af mera prosaisk konstruktion, men här och där i herremännens bänkplatser vittnade ännu en och annan maskfrätt, rakryggad renässansstol med nött skinnbeklädnad eller sirlig rococotaburet, med till oigenkännlighet urblekt sidenöfverdrag, om längesedan svunna glansdagar.

Det var just i en af de konstnärligt snidade 1600-tals-stolarna »Gamla Tiden» satt inne i skumrasket och nickade åt sina gamla minnen. Från sin plats hade hon god utsikt öfver midskeppet, med dess gedigna malmkronor, ända bort mot altarrunden, öfver den rikt skulpterade, bjärt målade och förgyllda predikstolen samt öfver de ståtliga, naivt målade epitaferna på väggarna. Hon kände dem väl, alla dessa i styfva halskragar och sedesamma mörka dräkter ståtande, stela män och kvinnor med den tomma blicken och de fromt sammanlagda händerna. Hon hade sett dem och deras efterkommande i fjärde och femte led vandra andäktiga öfver kyrkgolfvets nu så slitna, i stark relief huggna grafplattor.

Häruppi från kunde hon till och med se en skymt af den konstnärliga minnestafan af malm öfver den en gång så myndige »Kongl. Gevärs- och Klockgjutaren», som därmed velat till evärdliga tider hugfästa sitt namn, och därbortom skönjde hon ett hörn af den förgyllda skriften öfver den af »velbyrdige Chirurgus» och hans »högvelbyrdige husfru» byggda kyrkostolen. Allena hon kände hemligheten af den roman som väl låg bakom detta »velbyrdige» framför hans och »högvelbyrdige» framför hennes namn.

Hon satt och log åt alla dessa med sådant nit i metall eller trä graverade namn, hvilkas

glans nu seklers damm fördunklat och i hvilkas trägrund maskar oafslätligt borrar. Namn — hvad betyda namn! Ja, hvad betyder det förflutna för nittonhundratalets barn? Hennes leende blef bittert. Hade hon icke hört det midt i sitt drömmeri, huru från och med nästa år allt det gamla i hennes kyrka skulle utdömas.

En befallande stämman hade bjudit: allt skall rifvas. Det gamla murkna trävirket brännes, hvalfven frigöres från dessa vanprydande utväxter, som blifvit tillbyggda under olika tidsperioder, och kyrkan restaureras fullt stilenligt. Ätven de gamla skåpstolarna kring väggarna här nere måste bort, vi behöfva bättre utrymme. Gas inledes i kyrkan, och de gamla mässingsljushållarna på stolryggarna förvisas såsom obehöfliga.

Hon skulle bort således, men hvart kunde hon väl fly? Icke en enda plats visste hon, där hon blefve välkomnad. Och hon skakade sitt skrumpana, dammiga hufvud och drog spindelväfsschalen tätare omkring sig. Hon orkade icke resa sig; hade hon icke haft sin fristad här i många hundra år? Så satt hon då kvar alltjämt och stirrade tungt in i mörkret, när nyårsnatten inbröt, den natt, i hvilken de underligaste händelser brukade tima

*
— — — —

Det stora mörkret låg och sof i Sankta Maria, då det med ens skrämde på flykten af ett starkt ljussken. Det var icke ljusen i kronorna och på bänkraderna, som tändes, det var ett sällsamt, färglöst ljus, som utströmmade ur själfva hvalfven och pelarna.

Och i detsamma blef det lifligt i den tysta kyrkan. Golfvets grafstenar upplyftes, och gångarna genljödo af tusen fotsteg, klirrande sporrar och frasande klädningssläp. Först kom en procession af munkar och nunnor med vaxljus i händerna och så svenner i utskurna kläder. Sen var det krigsmän i kyller och kragstöflar och ärliga borgare i svarta lifrockar och knäbyxor, med dygdesamma husfruar och döttrar i puffärmar. Det var pudrade herrar och damer i sidenbrokad och högklackade skor, hvilka kommo trippande öfver stengolfvet, hviskande bakom sina solfjädrar. Det var empirens lätta tyger och läckra färger, långschalar och stora hattar, som skymtade fram därnere. Det var ändtligen nittonde seklets osköna dräkter och svärmodiga anleten som »Gamla Tiden» skönjde allra nederst vid kyrkdörren.

Och alla dessa tusen och åter tusen ansikten vändes uppåt mot »Gamla Tiden», där hon satt och vaggade, och alla dessa hufvuden höjdes i vördnad, som när man hyllar en drottning. Då förstod den gamla, att de kommit för att taga farväl af henne, och hon vinkade matt åt denna underliga församling.

Hela natten satt hon så och höll cour för de döda. Hvarje gången tidsperiod hade sin egen talman, och i tur och ordning stego de fram och talade. De öfverbjödö hvarandra i tacksamhet för hvad hon gifvit dem.

Först var det priorn i Sankta Marias kloster:

»Du »Gamla Tid», haf tack! Oss gaf du mest, ty du gaf oss makt. Vi lefde fromt bakom våra murar.»

»Och oss.» inföll en hedervärd borgare, »oss lärde du tänka fritt och lefva af tron. Mot oss var du god, ty du löste oss från papisternas valde!...»

Men medan han ännu talade, ekade en väldig stämman under hvalfven. Det var dragonöfversten från sextonhundratalets bistra krigstider: »Öfvermåttan må väl jag prisa dig, du Gamla goda Tid, ty oss gaf du kri-

Åt den studerande ungdomen.

Experiment väcka intresse för kemien och förtydliga dess grunder.

Wilhelm Beckers Skol-Laboratorier, 57 cm. höga, 33 cm. breda och 16 cm. djupa ekskåp, prydliga och synnerligen praktiskt inredda med såväl kemikalier som diverse utensilier.

Innehåll: Natriumkarbonat, Kalisalpeter, Klorbarium, Kaliumbikromat, Järnvitriol, Klorhydrat kali, Bloduttsalt gult, Bloduttsalt rött, Svafvelsyra, Salpetersyra, Saltsyra, allt i glasburkar och flaskor med väl inslipade proppar.

Sprittampa, Proför, Retort, Gasutvecklingsflaska, Afjunctnings-skålar, Mensur, Glaskolfvar, Glasträttar, Glasstafvar, Glasbägare, Blåsrör, Gummislang, Lackmuspapper, Filterpapper.

Ställningar till retort, proför och skålar.

Allt väl ordnat och inpassadt på bestämda platser.

Pris kompl. kr. 35: —.

Wilh. Becker.

Kungl. Hofleverantör. STOCKHOLM.

gets friska, djärfva lek, man mot man, om byte och ära. Oss gaf du hugstort sinne, dristiga tankar och mod att slåss till sista blodsdroppen. Ingalunda fingo vi tid att rosta! Hvad mer om vi lefde kort, vi lefde ungt.»

Redan talade åter en pudrad kavaljer med en sirlig bugning: »O, Gamla Tid, ingen var som du, ty du gaf oss det bästa, gracen och finessen! Du var charmant, min nådiga, du lärde oss att lefva comme il faut.» — — —

»Och oss, o Tid!» ropar afbrytande en eldig ung man och springer upp på en bänk med en stor gest, »oss gaf du friheten! Jag frågar, hvad finnes som uppväger den gåfvan? Goda Tid, det var i sanning den bästa. Vi lefde fritt.»

Men allt under det många röster höras ropa om hvarandra: »Och oss gaf du ära och berömmelse — — — rikedom och anseende — — — ökade rättigheter» — — — tills allt sammanflyter i ett enda stort sorl, har en präst i kapp och krage bestigit predikstolen. Han står tyst en stund och öfverblickar sin underliga församling, men så flyger ett skimmer öfver hans bleka, intelligent drag, och hans väldiga, väl behärskade och behärskande stämman öfveröfvar allt.

»Goda »Gamla Tid»,» säger han, »fåfångt skola vi täfla om att sjunga ditt lof. Det finns icke en ibland dessa generationers generationer, som icke finner sig ha mest skäl att prisa dig. Men vi, sena tiders barn, åt hvilka du skänkt vetenskapens gåfva bland så otaliga andra, vi känna att det är åt oss du sparar det bästa, ty du har i vårt sköte samlat produkten af dina gångna seklers alla gåfvor! Och likväl har det sports ända ned i de dödas rike, att det just är våra efterkommande, som djärfvas klandra dig och vilja stöta dig ut ur detta heliga rum, där du i århundraden haft din bostad. Men låt dem blott våga det, vi alla äro här som dina bundsförvanter. Se, tusen och åter tusen händer sträckas bekräftande upp mot dig! Den dag skall randas, då de förmätne skola ångra sitt tilltag och då de själfva, lutande mot gravens rand, högljudt skola förkunna ditt lof. Ty ingen är, för hvilken den Gamla goda Tiden icke varit den bästa af alla tider!»

»Ja, ja, så är det!» steg ett dånande rop genom den åldriga kyrkan; det var som ropade hvarje sten däri, och det låg en hotfull klang i ropet.

Just då, i hanegället, reste sig Gamla Tiden långsamt och vacklande i allt sitt majestät. Hennes skepnad växte och tycktes fylla hela den ärevärdiga byggnaden.

Hon log och vinkade med handen till tack.

I samma nu instörtade hvalfven, remnade murarna, krossades allt. Och när sol rann upp, var Sankta Maria endast en rykande grushög!

Amerikanska Galoseher och Snow-Boots äro bäst och elegantast!

UR DAGSKRÖNIKAN.

FRÅN DE POPULÄRVETENSKAPLIGA vinterkurserna i Stockholm, som pågått sedan början af den förlutna veckan, och räcka till den 10 januari bjuda vi i dagsnumret en bild från ett af de föredrag, som hållits i Vetenskapsakademiens hörsal. Den framställer professor Curt Wallis, hvilken föreläst om alkoholfrågan ur social synpunkt.

Det är vårt lands största nykterhetssällskap, goodtemplarorden, som på detta värdiga sätt inleder det 25:te året af sin verksamhet här i landet. Kurserna hafva ej speciell nykterhetskaraktär, fastän ämnen rörande alkoholfrågan äfven förekomma på deras program, utan omfatta de en vald serie af allmänt intressanta och instruktiva ämnen.

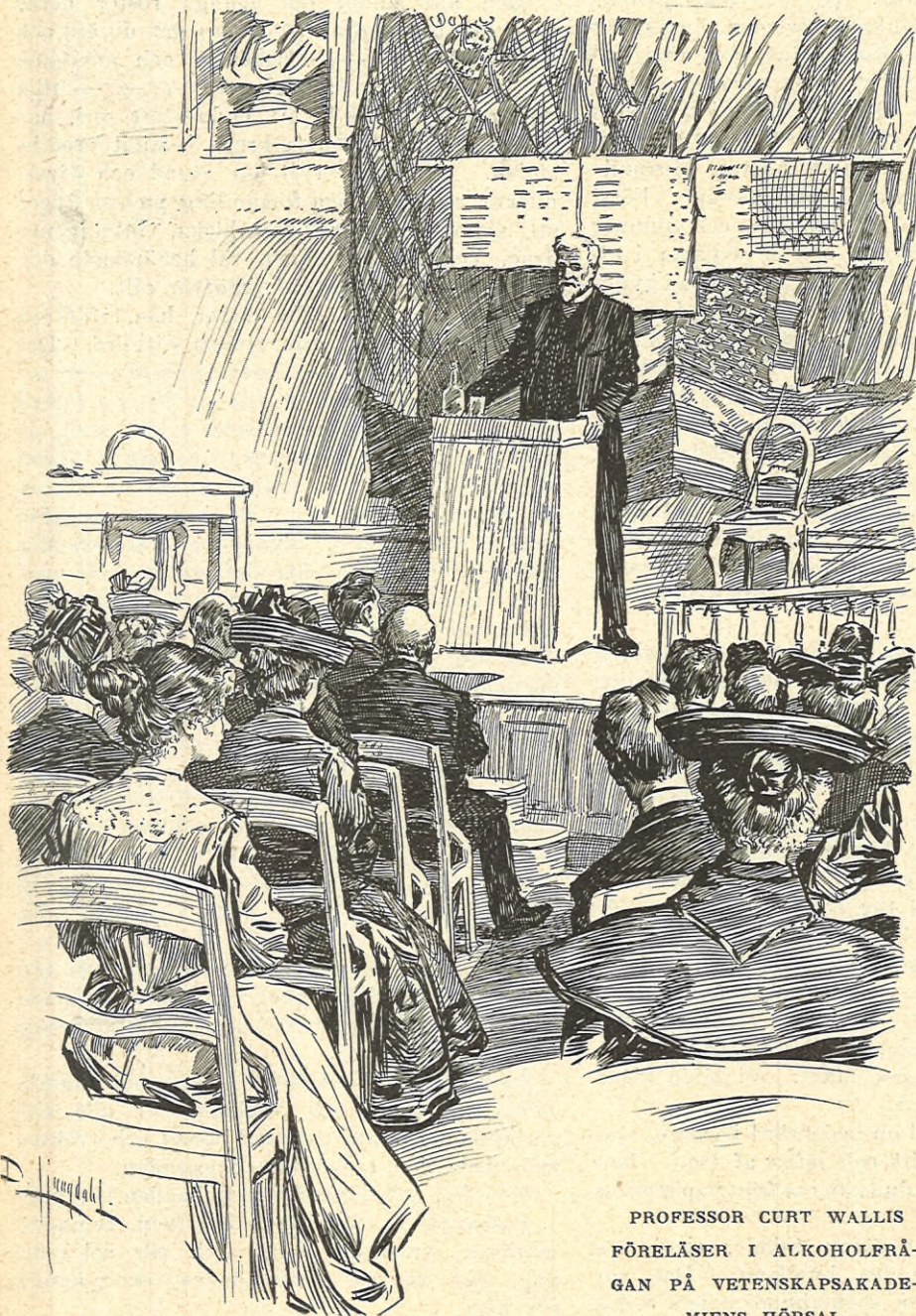
Sålunda har professor F. von Schéele föreläst öfver ämnet: »Hvad innebär en sann bildning?» samt föreläsningsserier hållits af professor Karl Warburg (Om Runeberg med anledning af det förestående 100-års-jubileet), professor W. Leche (Ur människans utveckling), professor Wallis (Alkoholfrågan ur social synpunkt), dr J. Bergman (en serie biografier, bl. a. öfver Björnson), en föreläsning af skriftställaren Emil Svensén om de märkliga decemberdagarna 1865, då representationsformen kom till o. s. v.

Innevarande veckas kurser ägnas nästan utslutande åt nykterhetsfrågan, hvori professor Wallis inlägg torde utgöra ett af de mest uppmärksammade. Den framstående vetenskapsmannen har redan tillföre hållit liknande föredrag för hufvudstadens läkare, föredrag, som ådrogo sig stor och för föredragshållaren smickrande uppmärksamhet.

Professor Curt Wallis, bakteriolog, medicinsk skriftställare, politiker m. m., är född i Stockholm 1845, disputerade 1873 i Lund för doktorsgraden med »Om Catanias klimat» och erhöll där ett år senare med. doktors diplom. Samma år förordnades han till docent i patologisk anatomi vid Karo-

PÅ HÖGVAKTEN. TAFLA I OLJA AF ROBERT LUNDBERG. TILLHÖR NATIONALMUSEUM.

PROFESSOR CURT WALLIS
FÖRELÄSER I ALKOHOLFRÅ-
GAN PÅ VETENSKAPSAKADE-
MIENS HÖRSAL.

FRÅN VINTERKURSERNA I STOCKHOLM NYÅRET 1904. TECKNING AF D. LJUNGDAHL.

linska institutet och blef sedermera professor i detta ämne.

Han har i vetenskapligt ändamål besökt en mängd utländska kur- och brunnorter, studerat hälsovårdsförhållandena i Nord-Amerika o. s. v. och därjämte utvecklat en omfattande medicinsk författareverksamhet.

*
† ROBERT LUNDBERG.
För några dagar sedan afled i Mörsil å därvarande sanatorium genremålaren Carl Robert Lundberg efter flere års svårt bröstlidande, för hvilket han förgäfvets sökt bot vid olika kurorter.

Robert Lundberg var en mycket begåfvad konstnär, som, om sjukdomen ej i förtid nedbrutit hans krafter, förvisso skulle gjort stora insatser i vår moderna konst. Efter en utländsk studieresa till Paris, Spanien och norra Afrika, från hvilken han hemförde en rik skörd af friska, soliga studier, grep han sig här hemma på allvar an med arbetet och målade flere tafior, som lifligt uppmärksammades. Då tillkom hans yp-

persta, här afbildade verk »På högvakten», som förvärfvades åt Nationalmuseum.

Äfven som porträttmålare visade han afgjord begåfning. Men så kom sjukdomen och vred småningom penseln ur hans hand och de rika löftena blefvo blott delvis infriade.

Bland kamraterna var Robert Lundberg uppuren som få; han var af naturen en angenäm, humoristiskt anlagd sällskapsmänniska, hvilken egenskap också förskaffade honom en hart när otalig mängd vänner, som icke sveko när sjukdom och nöd klappade på hans dörr. De skola alla med uppriktig saknad minnas den vänsälle konstnären, som så ofta kryddat deras samkväm med sitt godmodiga, originella skämt.

Den affidne var under några år gift med skådespelerskan Lotten Seelig-Lundberg.

ROBERT LUNDBERG.

*
CARL EKMAN †. På julaftonen afled i Göteborg under en tillfällig vistelse därstädes f. bruksägaren Carl Edvard Ekman. Den affidne, som tillhörde en värmlandssläkt kunde med fog räknas till vår industris stormän på samma gång som han var en af våra mera bemärkta politiker.

Det är vid Finspongs styckebruk som han knutit sitt namn, i det han genom sin energiska förvaltning af detsamma gjorde Finspong till en mönsteranläggning som få.

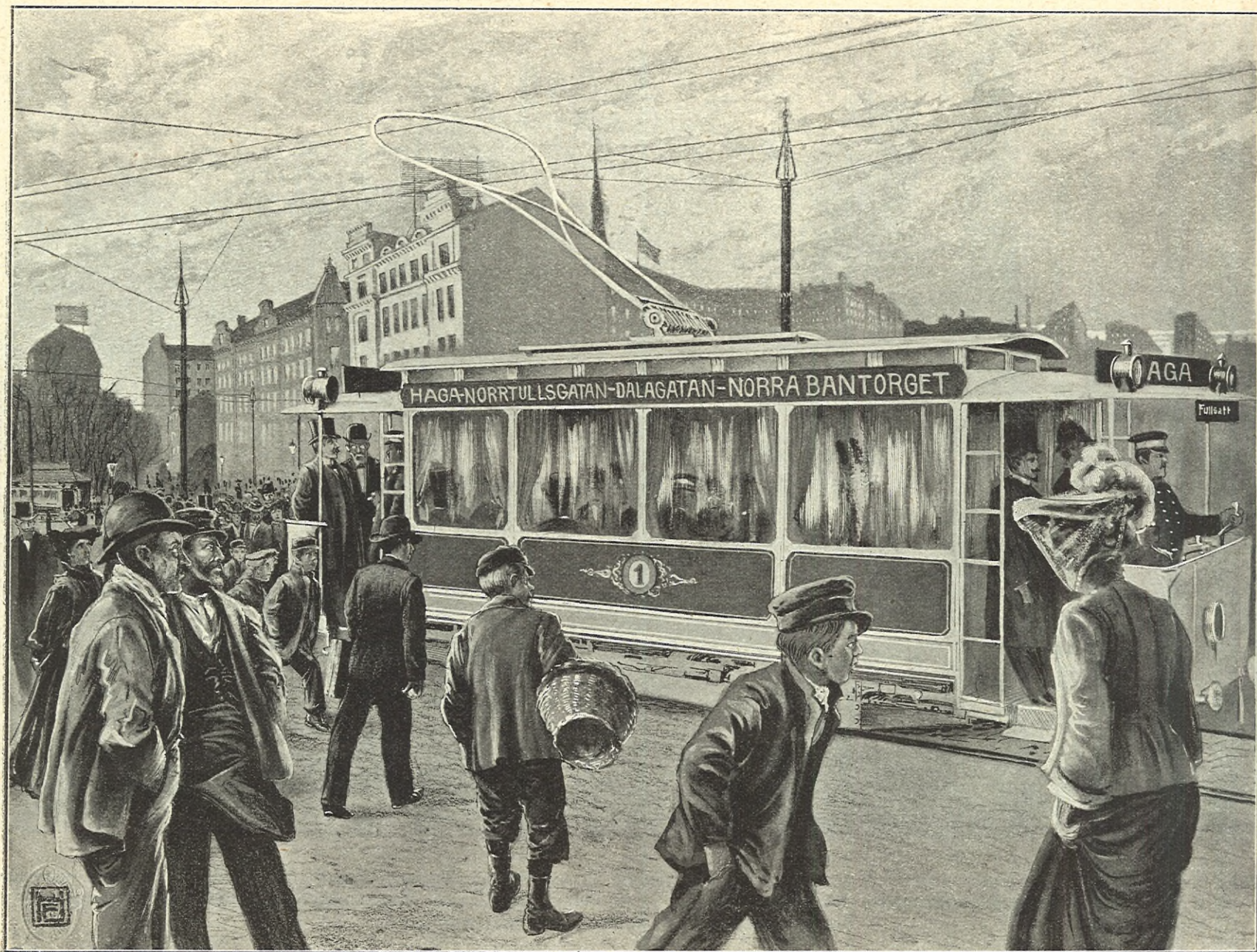
Ekman var för sin tid en föregångsman med vida vyer och modern anläggning både som industriman och medborgare. Det var särskildt två saker, han som herre öfver den vidsträckt possessjonen ägnade synnerlig omvårdnad, skogen och folkskolan. Ledningen af Finspongsverken måste han emellertid i följd af ekonomiska vidrigheter frånträda för närmare tio år sedan.

Som ledamot af borgarståndet (bruksägarnas klass) bevistade Ekman ständsriksdagarna åren 1859 och 1862. Efter representa-

CARL EKMAN.

STOCKHOLMS NYA ELEKTRISKA SPÅRVAGNAR. PROFKÖRNING PÅ ROSLAGSGATAN. TECKNING FÖR IDUN AF HJ. ENEROTH.

tionsförändringen fick han plats i Första kammaren för Östergötlands län.

Vid sitt frånfalle var Ekman närmare 78 år gammal. Han efterlämnar en son, Axel Ekman, disponent för Finspongs gods och ledamot af Andra kammaren, samt en dotter, gift med biskop von Schéele.

Från Finspongverken meddelade Idun en serie bilder i sitt nr 44 för år 1902.

*

HENRIK CEDERGREN, direktören för Stockholms allmänna telefonbolag, fyllde den 31 december 50 år.

Vårt telefonväsen storartade utveckling sammanhänger i mycket med direktör Cedergrens namn. Det är visserligen ett faktum att stockholmarnes stora lust för bekvämlighet varit en af de bidragande orsakerna till telefonens väldiga utbredning inom hufvudstaden; men om icke den amerikanska uppfinningen vid sin omplantering på svensk botten råkat i händerna på en framsynt och intelligent tekniker och på samma gång praktisk organisatör sådan som ingenjör Cedergren visade sig vara, skulle det nya samfärdsmedlet helt visst ej så snabbt nått sin nuvarande utsträckning.

Först började Stockholms Belltelefonaktiebolag sin verksamhet, och åtskilliga större affärsfirmor skaffade sig då telefon mot en afgift, som i större delen af hufvudstaden belöpte sig till 240 kr. pr

år. Ingenjör Cedergren var emellertid öfvertygad om, att i fall telefonen skulle få stor spridning, måste den tillhandahållas billigt, och så bildade han vid 30 års ålder, efter det att han ifrigt studerat telefonväsendet och jämte hr L. M. Ericsson uppfunnit en automatisk växelapparat och en gemensam ledningstråd för två eller flera abonnenter, Stockholms allmänna telefonaktiebolag, hvars konstituerande stämma ägde rum den 13 april 1883. Han har alltsedan bolagets tillkomst varit såväl dess verkställande direktör som dess öfveringenjör.

Det stora telefonpalatset vid Malmkillnads-gatan med sin apparatsal för 20,000 abonnenter tillhör Stockholms intressantaste sevärdheter i all synnerhet som byggnaden tillräknar sig äran af att vara världens största telefonstation.

Direktör C. kan med rätta känna sig stolt öfver hvad han uträttat under sina tillryggalagda 50 lefnadsår, och hans oförminskade arbetskraft och intresse borga för att han fortfarande kommer att uträtta mycket på det område, han redan gjort så fruktbringande.

*

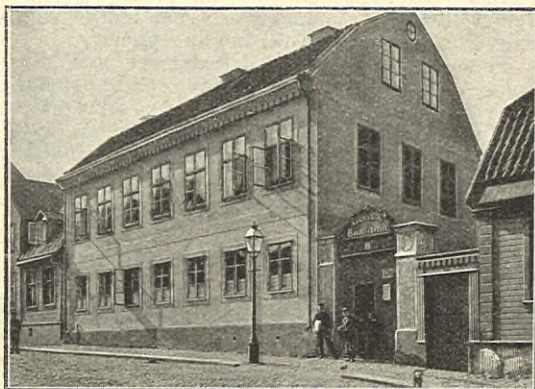
KARLSKRONA VECKOBLAD är Sveriges äldsta landsortstidning och har i dagarna kunnat fira sin 150-åriga tillvaro. Dess första nummer utkom nämligen den 5 januari 1754.

Enligt uppgift i dr Bernhard Lundstedts förtjänstfulla bibliografi »Sveriges periodiska litteratur» började *Carlskronas Veckoblad* utgifvas den ofvannämnda dagen af boktryckaren Johan Vinqvist, som 1746 öfvertagit Amiralitetstryckeriet. Nr 1 omfattar tiden »Ifrån Lördagen den 29 December 1753, Till Lördagen den 5 januari 1754». Vinqvist dog i mars 1754 och hans änka Brita Christina Laurelia, som ärfde tryckeriet, fortsatte Veckobladets utgivande till 1758, då hon gifte sig med amiralitetslöjtnanten

Anders Tranefelt. Hon kan således antagas vara Sveriges första kvinnliga journalist. Tranefelt utgaf tidningen till sin död, i juli 1766, då hans änka åter blef ägare af boktryckeriet och Veckobladets utgivare, hvarmed hon fortför till 1769. Hon biträddes vid tidningens redigering ett par år i slutet af 1760-talet af konstförvanden och aktören m. m. Adolph Friedrich Neu-

H. T. CEDERGREN.

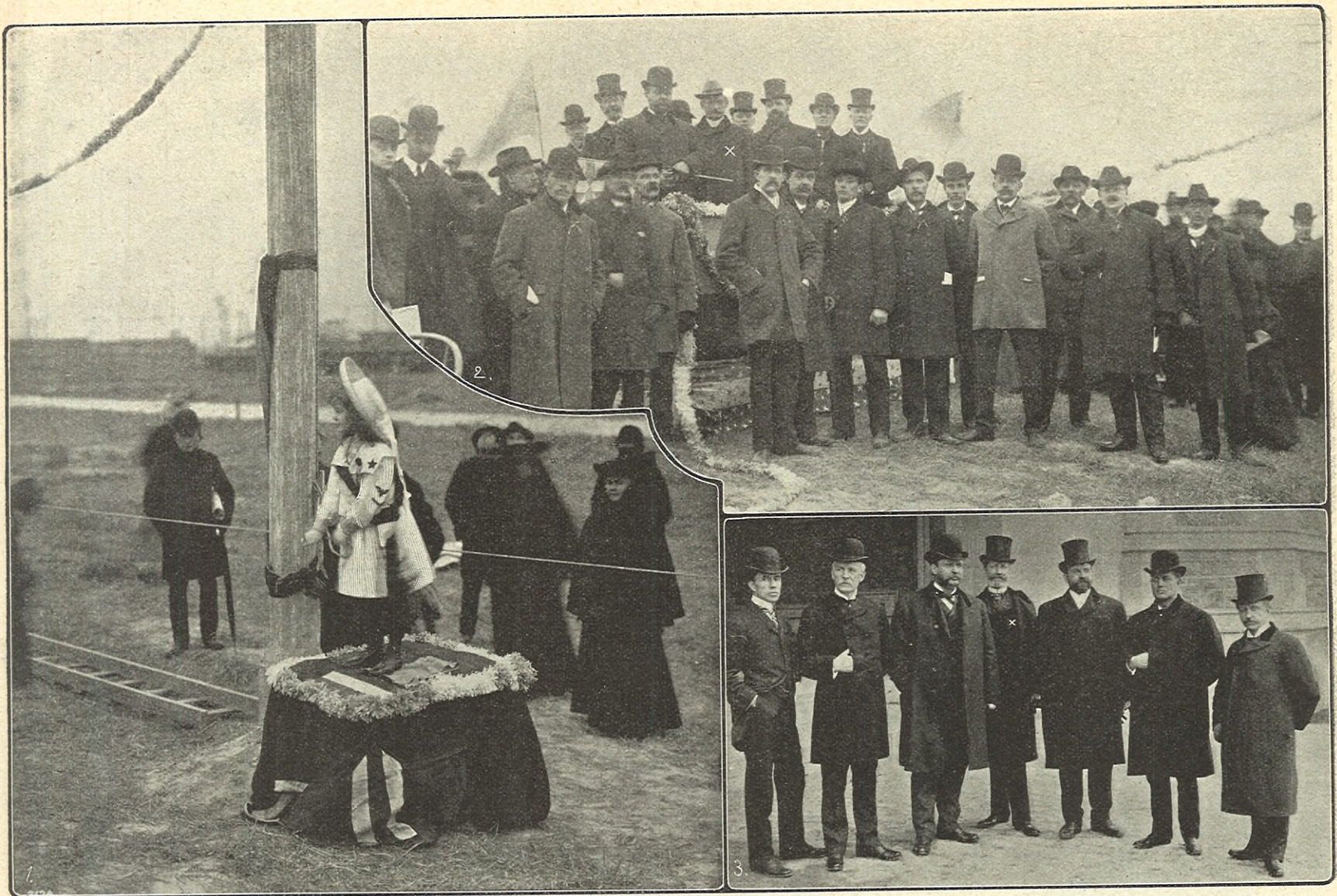

KARLSKRONA VECKOBLADS TRYCKERI. AMIRALITETSTRYCKERIET.

NILS LUNDH.

FRÅN INVIGNINGEN AF DEN SVENSKA TOMTEN PÅ UTSTÄLLNINGEN I S:T LOUIS. 1. DEN SVENSKA FLAGGAN HISSAS AF CHARLOTTE D'AILLY. 2. BESTYRELSENS TRIBUN MED UTSTÄLLNINGSPRESIDENTEN MR DAVID R. FRANCIS (X) I MIDTEN. 3. SVENSKA BYGGNADSKOMMITTÉN MED SPECIALKOMMISSARIEN FÖR SVERIGE MR CH. W. KOHLSAAT (X) I MIDTEN.

man. Genom hennes dotters, Maria Christina Winqvists, giftermål med öfverstyrmannen, sedermera löjtnanten Paul Strandell öfvergick 1769 tryckeriet jämte tidningen till denne samt efter hans död till änkan som den 29 augusti 1785 erhöi sökt privilegium på utgifvandet af »Carlskrona Veckoblad». Hon gifte 1790 om sig med majoren Carl Fromhold Swinhufvud, hvilken öfvertog såväl tryckeriet som tidningen. Sedan boktryckeriet genom den stora branden i Karlskrona 1790 blifvit förstördt, upprättade han ett nytt tryckeri genom inköp från boktryckaren A. J. Nordström af f. d. Brodinska tryckeriet i Stockholm.

En bild meddelas här af denna gård, hvarest tryckeriet under så många år och allt fortfarande är inrymdt, äfvensom af tidningens nuvarande redaktör och ansvarige utgifvare hr Nils Lundh.

*

DE ELEKTRISKA SPÅRVÄGARNE ha kommit till Stockholm med det nya året och medels sina stolpar och luftledningar omskapat karaktären på åtskilliga af våra gator, så att de nu förete ett mera kontinentalt utseende än förr.

Profkörningar med de nya spårvagnarna äga dagligen rum utåt Roslagstullsgatan samt på linjen Norra Bantorget—Haga, och om ett par veckor torde den ordinarie trafiken på dessa sträckor vara i full gång.

En af våra tecknare återger i dagsnumret en liflig bild från en dylik profur i Vasastaden; en intresserad gatupublik af olika åldrar och samhällsställning åskådar den ovanliga »premiären», hvilken man med lugn kan förutspå skall bebåda en oräknelig rad af utsålda — vagnar.

*

DEN SVENSKA TOMTEN i St. Louis, d. v. s. den plats, där Sveriges byggnad inom kort skall resas, invigdes högtidligen på själfva Oscarsdagen för sitt ändamål i närvaro af bland andra utställningens president mr David R. Francis, medlemmarne af utställningsbestyrelsen, den svenska

byggnadskommittén m. fl. Högstämnda tal höllos af mr Francis, mr Kohlsaad, genom hvilkens energiska arbete Sveriges deltagande i expositionen blifvit verklighet, d:r Carl Swensson m. fl. Mr Kohlsaad bad dock få betona, att äran för hvad som i Sverige ätgjorts ej tillkomme honom ensam, utan lika mycket Svenska Exportföreningens energiske direktör, hr John Hammar, hvilken outtröttligt verkat för att Sverige skulle blifva i St. Louis representeradt.

En liten fröken Charlotte d'Ailly, dotter till vår landsman ingenjören m. m. H. A. H. d'Ailly, var den som af kommittén utsetts att vid detta minnesvärda tillfälle hissa Sveriges ärorika flagga. Denna unga dotter af Svensk-Amerika — modern är infödd amerikanska — bar ett skärp i de svenska färgerna och utgjorde, där hon stod vid flaggstången med sina stora, klara ögon blickande upp mot den fladdrande blågula duken, en den vackraste symbol för vår nationalitet.

Enligt amerikansk sed blef flaggan därpå »nailed to the mast» d. v. s. fastspikad vid flaggstången. För detta ändamål hade beställts en försilfrad hammare med skaft måladt i de svenska färgerna. Denna hammare kommer att som minne af tilldragelsen öfversändas till konung Oscar.

Personerna å den i dagsnumret meddelade gruppbilden af den svenska byggnadskommittén äro, räknade från vänster till höger, sekreteraren mr Russel Stanhope, öfversten mr John A. Ocker-son, d:r Carl Swensson, mr Charles W. Kohlsaad, fil. d:r Gustaf Andréen, mr G. A. Smith och mr Dan C. Nugent.

DET KVINNliga VENEDIGS GODA ÄNGEL.

VID CANAL Grande ligger ett palats af svart-nad marmor, kalladt *Moro Lin*. Det äges af exminister Pascolato, en bland Italiens förnämsta advokater och deputerade, och har hans dotter, signora Pezzé-Pascolato, föremålet för denna lilla skildring, äfvenledes där sin bostad.

Signora Pascolato är en bland sin tids mest bildade och upplysta kvinnor, har tagit doktorexamen i filosofi och estetik och har på det förträffligaste öfversatt många lärda arbeten från engelska och latin. Nu senast har hon med fullkomligt mästare öfverflyttat H. C. Andersens sagor till italienskan.

Men hvad som mer än allt annat ligger henne om hjärtat, är vården af Venedigs omedelbara kvinnliga ungdom.

Under ett mitt besök i hennes hem i fjol föreslog hon mig en dag att följa med henne till stadens kvinnliga yrkesskola, för att taga densamma i betraktande.

Det var en bister vinterdag med blåst och snöblandadt regn. För att inte sitta och frysa i en gondol, togo vi vägen genom en labyrint af smala, slingrande gator, dem ingen främling skulle veta att på egen hand komma tillrätta med, och befunno oss snart nog på Campo St. Provolo. Vid ena sidan af detta torg ligger det gamla klostret St. Zaccharia med den ståtliga portalen, som för till klosterkyrkan, uppförd i vacker, lombardisk stil, och som gömmer Giovanni Bellinis mästerverk:

SIGNORA PEZZÉ-PASCOLATO.

Alla nytillträdande prenumeranter för 1904

erhålla gratis de redan utkomna arken af *Selma Lagerlöfs* i Iduns romanbilaga pågående berättelse »Herr Arnes penningar», om adress och 10 öre i porto insändas till Iduns Expedition.

»Tronande madonna» omgifven af helgon och änglar. På torgets andra sida ligger den omnämnda yrkesskolan, inrymd i ett vidlyftigt gammalt palats.

En dragning på klocksträngen och porten slogs upp, och vi stego upp för den breda, ljusa trappan. Föreståndarinnan, signorina Clotilde Tiboni, kom oss till mötes och började genast en förevisande vandring genom skolans många salar.

Skolan räknar 360 elever och delas dessa i tvänne afdelningar: en, där de få lära klädsömnad, linnesömnad, hattmontering, strykning, brodering, lagning och matlagning, en annan, där de lära dubbel italiensk bokföring, att sköta skrifmaskin, speciella brancher inom affärer etc.

Denna yrkesskola räknar sin tillvaro sedan åtta år och kostar staden årligen omkring 40,000 frcs. De elever, som icke hafva att framvisa certifikat om ytterlig fattigdom, betala en afgift af högst 30 frcs. om året, men det är de flesta som icke betala en centesimo.

Undervisningstiden är från nio på morgonen till fyra på eftermiddagen. Den börjar så jämförelsevis sent, för att flickorna skola få tillfälle att hjälpa till i sina hem med husliga sysslor innan de gå till arbetet.

»Det händer allt emellanåt, att jag möter någon af dem tidigt på morgonen,» berättade signora Pascolato. »De rodna så vackert öfver att jag får se dem med en enkel sjalett på det ofta så täcka hufvudet och på armen en korg, full med färska aptitliga grönsaker. Så skynda de hem med dagens inköp och utbyta sjaletten mot en hatt, som, tack vare deras konstfärdiga små fingrar, kan vara riktigt chic och endast kostar dem några få centesimi.»

Det är obligatoriskt att skolans elever skola bära stora, hvita, löst fallande förkläden; dels för att skydda klädningarna, dels för att de, som äro sämre klädda än de andra, icke skola känna detta, och dels för att de icke, under det de arbeta, skola blifva frestade att ha hårdt ådraget om lifvet.

Hvarje kurs varar tre år, men kunna eleverna redan börja förtjäna under lärotiden, då beställningar af hattmontering, kläd- och linnesömnad, brodering etc. mottagas från alla håll. Mer än en venetianska har låtit förfärdiga både linneutstyrsel och brudklädning vid denna yrkesskola.

En bland Italiens förnämsta målare, prof. Sezanne, undervisar de äldre eleverna i teckning och leder äfven elevernas kompositioner för broderier, klädningar, finare hattmonteringar etc. Och öfriga lärare och lärarinnor äro alla förträffliga och väl skickade för sina uppgifter.

Undervisning i matlagning meddelas af en tyska, en fru Streicher, som vistats många, många år i Italien och därför väl känner alla landets egendomliga rätter samt är godt i stånd till att utbildade duktiga kokerskor. Undervisning i matlagning, d. v. s. i skolor, är ännu något nytt i Italien, hvarför det var förenadt med stora svårigheter att få en allmänt bildad person till denna plats.

Den mat, som tillagas i skolköket, går i tur och ordning till dess elever, mot en afgift af 15 cent. pr mål. Det behöfver väl knappast sägas, att ett dylikt pris icke kan låta räkenskaperna gå ihop.

Så många som 170 af skolans elevantal lära sig att sy kläder, hvilket bevisar hvilket kvinnligt hufvudyrke sömmerskeyrket är.

Hvilka ljusa, luftiga, rymliga salar! Hvilka vänliga lärarinnor och intresserade elever! Och när vi slutligen kommo ut i skolköket, stodo nybakade tårter på bordet och små kokerskor med röda, blossande kinder, voro i färd med att skära

YRKESSKOLANS DIREKTRIS SIGNORINA TIBONI.

för af läckerheterna, som blifvit tillagade oss till ära.

För en del år tillbaka, skötte signora Pascolato ledningen af skolan under sex månaders tid, då dess föreståndarinnan afgått och ny ej genast kunde anskaffas.

Detta gaf henne tillfälle att organisera det hela på ett sätt, som gifvit de allra bästa resultat.

Under sex månaders tid, från nio på morgonen till fyra på eftermiddagen, var hon dagligen på sin post, och var hon samtliga elever af gud.

PALAZZO MORO LIN I VENEDIG.

Detta lade de nogsamt i dagen, då signora Pascolato trädde tillbaka, lämnande plats åt nuvarande föreståndarinnan.

Hvarje klass öfverlämnade ett minne i brodyr eller målning, och samtliga elever hade bedt den venetianska skaldinnan, Vittoria Ageoor, att författa ett poem i deras namn.

Ingen kan vara enklare i sitt uppträdande än signora Pascolato, och är detta bevis nog för hvilken verkligt fin dam hon är.

Se här ett par små anekdoter!

En morgon befann sig signora Pascolato om-

bord på en af de små ångbåtar, som färdas utmed Canal Grande. Hon skulle till skolan och var iklädd en den enklaste kjol och dito blus. Midt emot henne hade ett par tyskar sin plats. Dessa började snart att högt uttala sina iakttagelser öfver sin granne midt emot, öfvertygade om att hon icke skulle vara i stånd att förstå ett ord tyska.

»Hon är bestämdt en liten skollärlarinna eller modist,» utlät de sig. »Besynnerligt är det dock, att hon har en ring på fingret, som gnistrar och blixtrar, som vore den besatt med verkliga diamanter och briljanter. Men det är förstås oäkta stenar...»

Så lades landgången ut, och de oförsiktiga tyskarne, tillsammans med signora Pascolato, reste sig för att lämna ångbåten. Passerande förbi dem, pekade hon på sin ring: »Stenarne äro äkta,» sade hon på tyska. En annan gång kom hon gående öfver piazzan St. Stefano, iklädd en mörkblå bomullsklädnad af enklaste slag, men garnerad med äkta, antika, venetianska spetsar. En gammal jude fick se henne komma emot sig, och han såg genast spetsarnes värde. »Den där lilla kammarrjungfrun,» tänkte han, »har nog inte reda på att hon har något dyrbart i de där spetsarne.» Och stannande framför signora P., frågade han, om hon ville sälja de spetsar, hon hade på klädningerna.

»Vill ni inte köpa mitt hår med?» gaf hon skrattande till svar.

Då förstod den gamle, att han begått ett misstag, och lagade sig i väg så fort som möjligt.

Det ligger signora Pascolato särskildt om hjärtat att få så många afgående folkskolebarn som möjligt in i yrkesskolan och inte låta dem gå småskollärlarinnevägen, då denna är den sämst afönade af alla.

Hvarje söndag kommer ett hundratal af yrkesskolans elever till den filologiska föreningen, stiftad af just signora Pascolato, och där underhåller hon dem själf med ett par timmars läsning af goda skalders och författares.

Flickorna få äfven själfva öfva sig i att läsa högt väl och att i berättande form återge en uppläst skildring. De få äfven taga boklån med sig hem, så mycket de vilja och önska.

»Sänd mig till söndagsläsning de snällaste, icke de duktigaste flickorna, brukar signora Pascolato skriva till skolföreståndarinnan. På så sätt kunna de få komma i tur och ordning allesammans!»

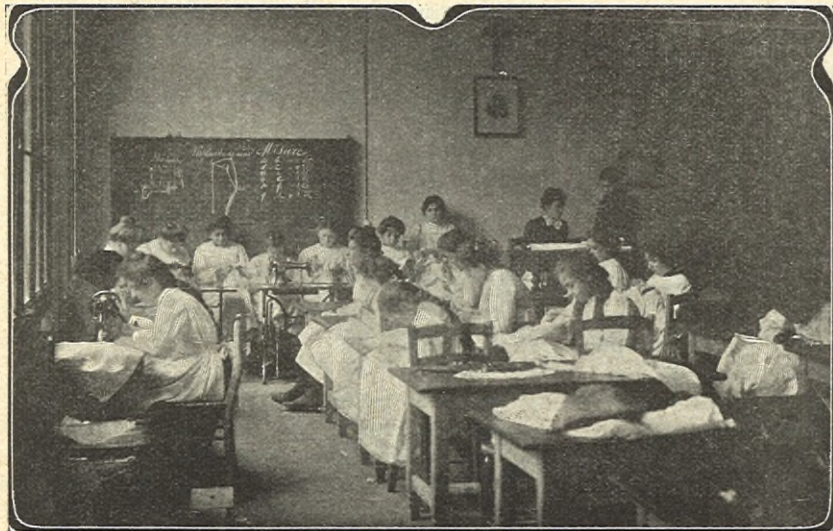
Och när så hundratal efter hundratal flickor hafva slutat sina respektive kurser, har signora Pascolato en verklig Herkulesuppgift i att skaffa dem alla platser och arbete.

Det skulle vara lyckligt för både världen och människorna, om många ägde Maria Pezzé Pascolatos varma, rymliga hjärta och klara, skarpa förstånd.

ASTRID AHNFELT.

Glöm ej att för det nya året

prenumerera på *Idun*, vårt lands förnämsta illustrerade familjetidning. *Iduns Modetidning* och *Barngarderoben*. Se vidare anmälan i slutet af detta nummer och annonsafdelningen.

SYLEKTION I YRKESSKOLAN.

YRKESSKOLANS SKOLKÖK.

ETT PAR BRUNA KÄNGOR. BERÄTTELSE AF ESAIAS COLLIN.

DET VAR en dag i september, då björkarna stodo gyllengula kring torpet. Ute på trappstenen satt mor Johanna och gaf lille Sten di. Han var stora pojken, hela sju månader, så han skötte sig mest på egen hand, slet och kramade i bröstet och fingrade och lekte under tiden som en kattunge med knapparne i moderns lifstykke. Hon satt och stickade på ett par grå yllesockor. Då och då lade hon pysen till rätta för att genast låta stickorna komma i farten igen. Nere vid sjöstranden lekte de andra barnen. På ängsbiten till höger gick kon och betade den sista snagg-håriga grässtubben.

Johanna hörde någon komma på gången framom husknuten och vred litet på hufvudet för att fortare se, hvem det kunde vara.

»Unga herrn är ute och promenerar i det vackra vädret,» sade hon. »Hur kan det stå till?»

Barnjungfrun stannade framför trappan i hvilande ställning med underlifvet långt framskjutet och fötterna i sär. Pannluggen låg klubbig af svett under hattbrättet, och högra armen jämkade och jämkade på sin tunga börda, en sömnig gosse på så där två år i blå sammetsdräkt, bruna strumpor och små kängor i samma kulör.

Sedan hon hälsat med en nickning, som hon gjorde så pass nedlåtande vänlig, som situationen kunde kräfva, började hon långsamt utlägga den märkliga orsaken till att de förrirat sig ända ut till Björkudden. De hade åkt ut med hennes nåd, men då lille Set visat sig otålig i vagnen, hade hennes nåd låtit dem stiga af vid vägskälet. Set skulle roas på bästa sätt, plocka blommor eller hvad eljes, som kunde falla honom in. Om en half timme så där skulle hennes nåd vara tillbaka och taga upp dem igen.

De hade lekt *ta fatt* en stund, men så blef Set trött och ville dricka. På så sätt kom hon att gå fram till Björkudden. Kanske hon kunde få litet vatten åt lille herrn.

»Men riktigt rent och friskt, mor Johanna, och helst om glaset kunde bli tvättadt först!»

»Tänker någon annat! Jungfrun kan vara så lugn!» Johanna reste sig och gick in i köket med Sten på armen. Han började gallskrika, då han så där vårdslöst blef afbruten i middagsmålet och lämnad åt sig själf.

Då Johanna kom ut igen, bar hon helt försiktigt två omaka glas på en tennbricka, fyllda med friskt vatten, som immade sig i små tindrande pärlor.

»Var så god,» sade hon och neg omedvetet för den lille i sammetskläderna.

Jungfrun tog ett glas och höll det framför Set, sedan hon först strukit af botten mot sitt klädningslif, för att det inte skulle droppa något vatten på sammetsdräkten. Gossen drack ett par klunkar med halfslutna ögon, men då glaset sedan ej fort nog kom undan, slog han till det, så att det dunsade i sten-trappan och gick i småbitar.

Vid skrällen tycktes Set vakna till intresse. »Set vill se,» sade han och rätade på sig och sträckte sig framåt.

Johanna kunde inte annat än le åt hans förnumstigt belättna min och den tvärsäkra tonen.

»Min sann blir inte han en herre med tiden, som det ej duger att leka med. Herre Gud, Svante, äldsta pojken hennes, som skulle taga torpet efter Larsson, finge nog känna af det!»

Jungfrun hade med välbehag tömt det andra glaset och satte det ifrån sig. »Det var ett

utmärkt vatten,» sade hon nu i helt vänlig ton. »Tack ska mor Johanna ha.»

Så gjorde hon sig i ordning att gå igen. »Ska Set tacka nu,» sade hon. »Vackra handen, så där ja.»

Johanna tog helt förtjust den lilla skära, fylliga barnahanden i sin magra näfve och neg ännu djupare än förut. Med ens slog det henne, hur förtjusande den lille var i den mjuka varmblåa dräkten. Och strumporna sedan, som utan veck smögo åt de små runda vadorna, och knäppkängorna, gulbruna och blanka som skyddsvingarna på jungfru Maria nyckelpiga! Herre gud, så näpna de voro med sina pärlliknande knappar!

Johanna satt och tänkte på all grannlåten en lång stund, sedan de gått sin väg. I synnerhet var det kängorna, som inte ville lämna hennes tankar.

Hon hade hämtat ut Sten och placerat honom bredvid sig i en upp- och nedvänd träpall. Strumpstickorna rörde sig flinkare än förut med ett klirrande ljud i stålet.

Det skulle bli sockor till Sten. Tänk ändå om Sten hade ett par sådana där bruna kängor! Hvad hans små fötter skulle trifvas i dem, och huru söta de skulle ta sig ut sedan! Men herre gud, sådant var inte för fattigman att tänka på! Och Johanna suckade, men tänkte icke dess mindre just på det. —

Björkarna fällde sina gulnade löf, dagarna blefvo allt kortare och ruskigare, och om natten vräkte sjön oroligt rundt Björkuddens smala landtunga. Kölden ville inte komma denna senhöst.

En dag framme i november var Johanna i något ärende öfver till staden. Af en händelse kom hon att stanna utanför ett skyltfönster till ett skomagasin. Ordnade i vackra rader, stodo skodon af alla slag därinne bak den breda, höga rutan. Det elektriska ljuset spelade i blanka reflexer på skornas olika skinnsorter. I midten fanns en den prydligaste grupp barnskodon i flere färger och modeller. Johanna blef stående en lång stund och bara såg och såg.

Om hon hade ett par till Sten — Sten, som just när som helst kunde börja att gå . . . om . . .

Det slog ner i hennes tankar som en blix, att det var detta hon gått och burit på hela hösten, detta att Sten skulle få ett par bruna kängor.

Hon klef in i butiken och frågade blygt efter priset.

»Två och femtio . . .»

»Två och femtio,» upprepade hon för sig själf, när hon kom ut på gatan igen. »Två och femtio». Det var mycket pengar det för dem, som knappt hade brödet för dagen!

Hennes hjärna arbetade oafbrutet. Någon utväg måste det väl ändå finnas . . .

När Johanna steg in i stugan på Björkudden sent på kvällen, hade hon en försvarlig packe under armen.

Då Larsson hörde, hvad hustrun hade i sikte, sade han säffigt: »Bara du står ut med extra arbete på kvällarna, du vet, att dina ögon äro klena.»

Det är ju mycket möjligt, att han tänkte på den extra fotogen, som skulle gå åt på det viset. Kanske föreföll det honom också galet, att hustrun skulle ytterligare anstränga sig för en sådan sak som att skaffa barnungen en lyxartikel. Hade inte de andra redt sig bra i de hemgjorda filtsockorna och trätofflorna? Han nämndes i alla fall icke att säga emot. Hvarken han eller barnen eller någonting i huset skulle lida på det — så fick hon väl hållas. Fruntimmer mådde bäst, när de fingo sin vilja fram.

Om någon så sent på hösten öfver hufvud varit ute på sjön om kvällarne, skulle han ha förvånats öfver att jämt se ett litet ensamt ljus borta på Björkudden. Ända fram till 11 och 12 på natten lyste det gulmatt ut mellan björkarna.

Där inne satt Johanna böjd öfver linnesöm-naden. Handen var ej så säker nu som förr, och fingrarna hade stelnat ej så litet, men gick gjorde det i hvarje fall. Styng efter styng i den rasslande präktiga väfven, tills omsider ett plagg blef färdigt och kunde läggas undan.

Värst var det, när Sten inte ville sofva ordentligt. Hon hade ändå placerat en stor pappask framför lampan, så att inte skenet skulle falla pojken i ögonen, och småningom lärde hon sig att handskas ytterst försiktigt med arbetet, för att inte något främmande ljud skulle väcka honom. Men ibland ville ingenting hjälpa. Han gnydde och gnydde och ref sig i ansiktet och kastade sig otåligt, tills han blef upptagen.

Men när han fått bröstet, så länge han ville, och ändå inte ville somna, då kunde hon bli smått otålig och huta åt honom: — »Att du inte skäms, Sten! På detta sättet får du ju aldrig dina fina skor.»

Så kunde hon fånga en af de små skära, sprattlande fötterna i sin hand och trycka en kyss på det fina skinnet och glömma förtretet för bytingens hickande små skratt och för tanken, att hon nog ändå skulle bli färdig med skjortorna till sist, om också inte precis till jul, som hon först tänkt sig.

Om dagarna gick hon i sina sysslor som vanligt, af och an från morgon till kväll, utan annan hvila än de stunder, då hon satt stilla med Sten. Sina egna måltider intog hon mest på stående fot, kastade i sig en bit då och då, tuggade och sväljde, allt under det händerna sysslade med något.

Per gick och inbillade sig, att hustrun blef blekare för hvarje vecka, och ibland satte han sig före, att *i morgon* måste han då säga ifrån till henne, att detta kunde inte få fortgå. Hon tog ju rent lifvet af sig med arbete och nattvak. Liksom hon inte hade nog af sådant förut och haft det i flere år. Men när det kom till kritan, kunde han rakt ingenting säga. Blef bara vid att sitta och stirra på hustrun, i hvars blick under de tunga ögonlocken det kunde glimta till, då hon såg öfver till lille Sten, som med äldsta systemens hjälp var uppe på golfvet i fart med att öfva de ostyriga små benen.

Per gissade sig till hustruns tankar och höll inne med, hvad han tänkt säga.

Lätt om hjärtat kände han sig i alla fall, då hustrun en morgon fram på nyåret sade, att nu hade hon arbetet färdigt, och att hon redan samma dag ville gå in till staden med det.

»Jag går öfver sjön,» tillade hon, »och är hemma före kvällningen.»

»Kunde du inte vänta tills i morgon?» menade Per. »Det ser ut att bli yrväder i dag, och du vet, att man måste hålla rätt kurs för att inte komma ut öfver strömdraget.»

Då hustrun vidhöll sin mening, föreslog Per, att han skulle gå själf. Men det ville Johanna inte höra talas om.

»Det här vill jag sköta om själf, kan du förstå,» sade hon. »Svante ska få gå med. Det har jag lofvat honom.»

Vid middagstiden gäfvos de sig af. Det snöade obetydligt nu, men en hvass vind piskade snökornen i ansiktet som ispiggar. Isen låg bar på långa sträckor med fantastiska snökammar här och där. Solens plats på himlen antyddes af en smutsgul skiftning bland molnen i söder.

Svante hade skjortpacken på en kälke, som han sköt framför sig. Stående på ena meden, gaf han fart med högra foten, så att kälken slängde i väg långa tag öfver den hala svartblå isen och hoppade i hastiga språng öfver snöryggarne. Modern kom efter, lättare till sinnes än hon känt sig på år och dag.

Men detta var blott för henne själf till att veta. Den, som såg henne försiktigt trefva sig fram öfver glanskisen, halft hopkrupen i en stor ullschal och med denna knäande gång, som gärna blir en följd af ständigt trampande af och an i hvardaglig möda, skulle ingalunda kunnat gissa sig till arten af hennes sinnesstämning.

Johanna fick vänta öfver en timme i affären, innan hon fick lämna skjortorna ifrån sig. När hon stod på gatan igen, måste hon genast ta upp näsduken ur klädningsfickan för att gång på gång räkna igenom de bekomna slantarna, 4 kronor och 50 öre... Det var länge sedan hon själf direkt tjänat in några pengar, och detta gjorde dem mångdubbelt värdefulla. För tjugonde gången minst räknade hon ut, hvartill de skulle användas. 2,50 till skorna, 50 öre till $\frac{1}{2}$ kilo kaffe, socker för 33 öre; 17 öre skulle hon köpa karameller för åt barnen. Sen var det 1 kr. öfver. Det skulle Per ha för fotogenen, som hon gjort ände på extra. Inte visste hon precis, hur mycket det kunde vara, men något så när borde det väl gå ihop.

Det var nästan mörkt, när de gifvo sig af på hemvägen. En våt dimma hängde i luften och gjorde det bleka snöljuset ännu ovissare.

Så länge de hade banad väg att följa, var det ingen nöd. Värre blef det ute på sjön.

»Sätt dig på kälken, mor,» föreslog Svante, »så går det fortare. Du ser så trött ut.»

»Är du säker på att hitta rätt då?» Det låg ingen ångslan i moderns röst. Hon kände bara en innerlig tacksamhet att slippa gå på den hala isen.

»Om jag hittar? Det var en sak det,» kom svaret käckt och tvärsäkert.

Johanna tyckte sig nästan känna igen Per, sådan han var i unga dagar, och medvetet rätade hon på sig för att inte se så gammal och utpinad ut för den, som stod bakom och sparkade i väg kälken med jämna, säkra tag.

Dimman hade börjat sjunka undan från zenit, så att en och annan stjärna tittade fram, men rundt horisonten lågo töcknen täta. Tystnaden på sjön bredde sig hemlighetsfull, endast afbruten af medarnas svaga rassel och klackjärnets jämna dunkande i isen, som återgaf ljudet med ett ihåligt, rullande läte.

Johanna föll i en drömlig dvala. Per stod bakom henne, ung och lefnadslustig, modig och stark. Då och då kände hon en svag tryckning af hans breda bröst mot rygg och skuldror, och hans andedräkt flåsade varm omkring hennes hufvud. Där framför låg hemmet, och där väntade deras förstfödda dem. Nu låg han och sof, men när han vaknade, skulle mor lyfta upp honom, och då skulle de bruna kängorna profvas för första gången, och den lille skulle se mot henne och stampa och sprätta med fötterna och sträcka händerna efter de vackra skorna för att bita i dem...

Men bakpå kälken stod Svante, ej längre

så viss och säker på sin sak, ehuru han teg ännu. Hans ögon sökte genom dimman framför, om de ej skulle skymta konturerna af Björkudden eller åtminstone ljuset ur dagligstugan.

Plötsligt gaf han till ett gällt skrik. »Herre Jesus, mor!»

Han ville taga spjörn med foten, men kälken gled just utför en frusen snökam och i nästa ögonblick lågo de i den öppna strömfåran.

Svante var blott 11 år, och hans hela mod svek honom med ens. Johanna kände sonens ångestfulla grepp i sina kläder och hörde hans förtviflade röst: »Hjälp mig, mor, hjälp mig!» Själf bibehöll hon fattningen och tänkte klart och lugnt, mätande farans vidd och utsikten till räddning med förtviflans besinning.

Hon och Svante hade kämpat en kamp tillsammans förr en gång, en kamp på lif och död, fast det var hela elfva år sedan. Men tidsbegreppet föll rent undan för henne nu. Det blef henne, som hade det varit just nu

MÄRTA PETRINI. DAHLLÖF FOTO.

— nu för första gången som hon stred med döden om sitt och sin förstföddes lif.

Hon höll Svante hårdt intill sig med vänstra armen och sökte med den högra efter stöd, men hvarhelst hon tryckte ner armbågen, gaf den tunna isskorpan efter. Undan för undan flyttade hon sig efter — ständigt med samma resultat. Svante hängde redan som död öfver hennes arm, icke ett ljud gaf han från sig.

Då hon förstod att det hela var förgäfvets, gaf hon till ett gällt ångestrop. När hon icke längre hade barnet att kämpa för, var hennes kraft alldeles borta.

Hon skrek igen. — »Hj-älp — Hj-älp!»

Hvarför hon skrek vore icke godt att säga, ty hon visste redan, att all hjälp var ute. Döden hade redan bitit sig fast vid henne. Svante tyngde som bly, och hon kände, huru hon sjönk och sjönk med den förstfödde hårdt slutet intill sig.

Men än en gång klarnade hon upp till full besinning... Lille Sten skulle väl ändå ha sina bruna kängor... Med en famlande rörelse trefvade hon i barmen... Gud vare lof!

Paketet fanns kvar. Hon tryckte det häftigt mot de blåfrusna läpparne, så slungade hon paketet långt ut på isen.

»Per skall finna det, när han går ut att leta efter oss,» tänkte hon matt. Så förlorade hon sansen. Famn i famn sjönko de i det kalla, rinnande djupet...

MÄRTA PETRINI.

VÅRA SVENSKA näktergalar äro ömsom flyttfåglar, ömsom stationära. Till de förra hör fröken Märta Petrini, som nu gästar hufvudstaden, efter att i öfver tre år varit borta från Sverige och de svenska sånggudinnornas hem.

Man skulle kunna förmoda, att vi ha öfverflöd på verkligt talangfulla sångartister vid vår opera, eftersom en så ypperlig koloratur-sångerska som fröken Petrini lämnas utan afseende. Och hvar skulle hon egentligen vara öfverflödig, om ej just här i öfverflödets hufvudsäte, där man på snart sagdt alla områden ratar och skjuter ifrån sig med en likgiltighet, som nästan är sublim.

Fröken Petrini har numera skapat sig en ställning i Tyskland, hvarest hon förvärfvat sig stora sympatier. Efter att ha instuderat ett afsevärdt antal roller på tyska språket fick hon debut på Leipzigs opera. Det var som Rosina i »Barberaren» hon framträdde inför tyskarne. Det gick bra och ledde till omedelbart engagemang. Hon kunde med skäl skatta sig lycklig att genombrottet skedde i Leipzig, som är en af det rika tyska musiklifvets hufvudhårdar.

Roller, stora roller, kommo henne till del i mängd, och såväl kritik som publik voro henne bevägna. För närvarande har fröken Petrini engagemang vid Düsseldorfs opera.

Hennes visit härstädes blir helt kort, men de härvarande talrika vännerna af hennes distinguerade konst få dock tillfälle att höra henne på den konsert, som äger rum den 7 januari i Musikaliska akademien. Vore ej ett gästspel på k. teatern också på sin plats?

Ur det mondäna

Stockholmslifvet

kommer den framstående artisten hr Victor Andrén att under året i Idun meddela en serie intressanta teckningar från våra salonger, restauranter, gator och torg. Han är ovillkorligen bland våra tecknare den, som har det skarpaste ögat för det modärna stockholmslifvet med dess pikanta lynneshkiftningar, hvadan Iduns läsare helt säkert med nöje skola mottaga dessa alster af en artist, hvars eleganta och säkra tecknarpenna sedan åratals befäst hans popularitet hos den svenska publiken.

EN TRERUMSLÄGENHET.

SÅ HÄR ungefär lämpade sig konversationen emellan den, som ämnade reda sig ett bo, och möbeldesigner.

»Jag vill ha tre rum och kök, jungfrukammare och badrum, om det finnes. I korridoren...»

»En korkmatta på golvet i parkettmönster, blå-gröna väggar, en toalettspiegel för helfigur, på ömse sidor skåp för hattar, toalettådor och paraplyställ. Alltsammans så praktiskt som möjligt.»

»Det där kunde jag också. Men nu kommer det viktigare. T. ex. förmaket eller salongen.»

»Förmak i en trerumslägenhet är ett misstag. En nyare tid ersätter detta med ett vardagsrum, där familjen trifs och kan arbeta. Salslampen har delvis mistat sin uppgift.

I stället för att med det begränsade utrymme, tre rum erbjuda, hålla ett paradrum, som står för gästernas mera än familjens räkning, tänka vi oss en treffigt inredd, bekvämt och vackert arrangerad 'dagligstuga'.

Väggens färg t. ex. i en varmt mörkröd ton, som bildar en lugn ram för rummets innehåll. Mattan enfärgad eller ton i ton. Gardinerna af boy, enfärgade i samma ton som väggen; på aftonen dragas dessa för fönstren i st. f. rullgardiner, så att en känsla af värme meddelar sig till rumsinwånarna.

Möblerna i någon slags modern 'svensk stil' tillverkade af ek i en gråbrun betsnung. Skrifbordet svängdt, som Henry Van der Velde lärt oss, efter armens längd så, att kroppen bliver centrum för räckviddens periferi. En bekväm skrifstol, bakåtväridbar som de amerikanska, en besöksfåtölj därbredvid, en af det bekväma slaget med breda armbrickor och låg sits.

På huvudväggen en soffa, inramad af t. ex. på den ena sidan en bokhylla och på den motsatta af en liten smakfull kombination af förvaringsrum för husfruns saker, fars cigarrlådor och småherrskapets skatter. Framför densamma ett bord med lösa utdragsskivor för praktiskt bruk och svärmors tvåmeters patienter. Två länstolar stå, utom stolar, omkring denna grupp och autorisera fars och mors platser i familjen.

Alltsammans detta i en konstruktiv form med sparsam dekoration och, där den förekommer, fyndig. Här konkurrera ej motivens mångfald å möblerna med de verkliga prydnader, som finnas på väggarna och i fristående pjäser.

Möbelytet t. ex. med asplöfmotiv i orange och grönt på röd botten.

I rummet finnes en mängd af kuddar i olika dimensioner, som ungarne ibland bygga ett litet Sulitelma af framför brasan.»

»Än belysningen då?»

»En rund stor sidenskärm i orange öfver bordet, hissbar.»

»Nu komma vi till matsalen. En matsal är af ek, alla matsalar äro af ek, men det fanns ju i rummet bredvid?»

»Då försöka vi med naturpolerad björk för en gång, med handhamrade kopparbeslag. På väggarna en mörkblå enfärgad ton och uppe i taket en rätt bred fris, en treflig en, med grankottar och ris eller festoner eller banderoler.

I stället för buffeten försöka vi denna gång med ett skåp. I några fyllningar tittar masuren fram, inläggningar pryda de öfre kassetterna, och öppnar man dörrarna, återfinnas genast silfverlådor och tallrikshyllor. Ett sideboard bredvid köksdörren har sin praktiska uppgift. Ett par karmstolar vid bordet skaffa fram intressanta silhouetter mot dagern. En bred ring på kedjor med runda opalklockor gifver belysningen öfver taffeln en festlig glad prägel.

Lika litet som jag i detta moderna hem går ifrån det ena rummet med en utpräglad stil t. ex. gotiken in i ett annat med en helt annan uppfattning, t. ex. i roccoco, lika litet kan jag oafsedt det olika materialet blanda ihop dem. Hvarje olika rumsmöbel har så att säga sina 'ledmotiv med variationer'.

Så skulle man måhända i matsalen öfverallt på konstsmidet återfinna en viss kontur eller stansning och i träverkets dekoration t. ex. ekorren, lindlöfvet eller sädesaxet. Med ett ord, en rent ornamentalt sammanhållande verkan utan prentation på stor naturalistisk variation.

Taflor, blommor, byster, fotografier, handarbeten etc. i oändlighet ha att fylla den senare missionen.»

»Nå, det kanske jag är af en annan mening om...»

»Då ha vi någonting att resonnera om sedan. Nu ta vi sängkammaren.»

»Hvitlackeradt...»

»Det är så kallt!»

»Men verkar ytterligt rentligt och manar till

skötsel. Inte den krithvita färgen, jag menar den älfbensliknande. Järnsäng eller träsäng efter behag; de förra luftigare, de senare prydligare.

Framför fönstren bländhvita, prickiga, rakt hängande lenongardiner med en pikerad kappa. Väggen helst ljusgrön randig utan fris.

På lavoarens och natteduksskåpens baksida anbringas ej hel rygg, utan, efter amerikanskt mönster, ribbor, som tillåta ventilation.

Chaiselongue med fällbar huvudgård, handdukshängare samt det mycket viktiga skåpet.

Det måste vara genompraktiskt. Vi antaga det är tredeladt. I midten en spegel, till höger och vänster hvar sin afdelning med lådor, nischer och skåp för herrns och fruns linnesaker. På den stora dörrens innersida finnas byxsträckare anbringade; i stället för de sedvanliga krokarna under hatthyllan användes en bygel, som kan svängas ut ur skåpet och gör det upphängda öfverskådligare. Hygien och ändamålsenlighet lyder sängkammarens lösen!»

»Och hvad skulle en sådan inredning komma på, ungefär?»

»Billigare än de gamla krumelurerna och spetskvadrarna och berlinerpilasterna och svarfvade knapparne. Dubbel trefnad för mindre pris.»

»Det är så svårt att komma ifrån fars och farfars blommiga tapeter och accantusbladet och den svarta polerade förmaksmöblen. Men, kanske ändå...»

D. BLOMBERG.

INTERIÖR. SKISS AF HELLEN LINDGREN.

DET VAR alldeles tyst i salongen, där de bägge damerna sutto ifrigt upptagna med sina handarbeten. Det var de två systrarna, fru Ärenkrantz och fröken Lisa von Reimer, hvilkas vänskap bland deras bekanta öfvergått till ett ordspråk, som nu voro så flitigt och, mot vanan, så tyst sysselsatta. Salongen, där de befunno sig, kunde tjänat som ett bevis på fru Ärenkrantz' fina smak, men det var för öfrigt också något af hennes egen natur i den, någonting i dess anordning, som om en glad och vänlig fehand hade styrt och ställt med det hela. Ingen påträngande elegans fanns där, som pretenderade att tilldraga sig uppmärksamhet, blott i vissa hem visar sig på detta sätt husmoderns anda i harmoni i hvarje detalj, och man känner ett sådant hemmets lugn, att det ger äfven den tillfällige besökaren nästan en vaggande fridskänsla af hamn. Lika litet som här fanns denna förnäma, något öfverlastade elegans, som verkar högmodig och fränstötande, lika litet fanns här denna stela korrekthet som kyler med sin opersonlighet — hemmet var som fru Ärenkrantz själf moderligt och blidt vänligt.

Familjen Ärenkrantz åtnöt ett obestriddt socialt anseende. Härads höfdingen, den mycket omtalade riksdagsmannen, hörde till de offentlighetens män, om hvilka man sade: det är ju obestriddligt, att regeringen behöfver honom, hur länge skall det dröja, innan han blir minister, han är ju ett snille, med sin underbara förening af både ljungande kraft och besinning tillika, en oräddhet, som är absolut manlig, aldrig en bugning för makten, när den missbrukas, aldrig någon småsinnad demagogisk afundsjuka, aldrig en tvekan att ge den sitt erkännande och loford, när den brukas rätt. Och omkvädet på visan blef nästan alltid att man sade: regeringen är rädd att släppa in denne omutlige sanningsapostel i sina hemliga arkiv, sina hemliga rådslag. Han ägde en statsmannakarakters ovärderligaste öfverklassmärke, debattörens djärfhet att icke sätta sitt ljus under en skäppa i förening med den kloke mannens moderation att kunna hålla inne midt i hugget, en förening, som förskaffat honom tillnamnet olympiern. I trots af hans älskvärdhet och tillgänglighet ägde han dock något visst outforskligt, och ingen

kunde egentligen berömma sig af att äga hans förtroende. Det fanns därför också några få, som tyckte sig känna att det fanns en defekt hos denne ofelbare, och dessa fås omdöme skulle kunna uttryckas ungefär så här: märker ni inte, att han är opersonlig, hans vänlighet är aldrig hjärtlighet, hans fiendskap aldrig barnslig, öofverlagd antipati, allt hos honom kommer från hjärnan, han skrattar aldrig muntert, märker ni inte det isande främlingskap man känner inför honom?

»Han är en olycklig,» sade en gång i ett herrsällskap novellförfattaren baron Gerling på sitt vanliga ogenerade fribytarmanér, för hvilket ingen auktoritet var helig. »Hvarpå det beror,» tillade han, »det vet jag icke, men jag misstänker, att det är en omätlig ärelystnad, som glöder innerst hos honom, en ärelystnad, som aldrig tyckt sig belönad efter förtjänst och därför under sin lugna yta gömmer på en djup bitterhetskänsla. Jag tror,» sade Gerling med denna blick i ögat, som plötsligt slog fram, när hans fantasi började arbeta, »att han djupast, denne människovän och arbetarvän, är en människohatare, som icke skulle ha något emot att utrota människosläktet från jorden som en ras af utskottsvarerler. Ja slå ihjäl oss allesamman, mina herrar, i enlighet med den romerska kejsarens sköna ord: o att människosläktet blott hade en enda hals, så att jag finge hugga huvudet af det. Naturligtvis aktar han sig för att säga det. Han är en martyr för sin egenkärlek, för öfrigt en mycket berättigad egenkärlek, eftersom han är en storartad intellektuell kraft.»

Gerling möttes af en storm af protester till och med indignerade utrop.

»Du tror således,» sade en af sällskapet, »att han är illvillig och bär på en lumpen, personlig hämndestinkt, men hör på, min kära Georg, det är nästan ovärdigt att komma fram med något dylikt. Hvar, när eller hur har han visat ett spår af lumpenhet? Tvärtom, han är ett mönster af opartiskhet, ädelmod och rättvisa. Men du, du är en diktare som ser spöken midt på ljusa dagen, fula spöken till och med.»

Gerling flammade upp och blef passioneradt ifrig.

»Det gör jag ej,» sade han stolt, »och en diktare är jag, om det är ett fel, och det är, för att ni icke kunna uppfatta en sådan, som ni misstyder mig. Saken är den, att en diktare kan beundra en karaktär, utan att därför behöfva älska honom, och se alla hans fel, utan att därför behöfva upphöra att beundra honom, se alla hans förtjänster, utan att därför stämmas mildare på det hela taget. Jag vet, att Ärenkrantz är en ädel personlighet, som icke vill göra en mask för när. Hans hemlif är idealiskt och hans hjälpsamhet storartad. Hvad jag säger betyder blott, att hans öfverlägsenhet är hans olycka, att hans kyla är hans öde, och hans pansar af osårbarhet beror på, att han aldrig kan känna annat än artighe- tens medkänsla mot oss stackars medmänniskor, som ha personliga känslor och därför ha det barnsliga behovet att skrika, när vi få stryk af lifvet, och bete oss som vansinniga, när vi älska. Ni säger, att regeringen är dum och orättvis, som icke ger honom en chefs-post. Och det kan ni ha rätt i, men, om jag vore i regeringen, skulle jag göra precis likadant, ty jag vill inte ha till kollega en slags mänsklig nedlåtande gudfader.»

Detta sista infall löste stämningens något ovädersmättade atmosfär i ett svalskande skratt. Naturligtvis relaterades detta intressanta meningsutbyte, som förts inom en trängre krets af intima bekanta och vänner på en herrbjud-

Verksamaste och mest styrkande näringsmedel för vuxna och barn. Med glänsande resultat förordadt af läkare-auktoriteter. Stärker nerverna och förhöjer kroppbyggnadens alla delar.

SANATOGEN

Prospekt sändas gratis och franco genom Generalagenturen Josephson & Reteike, Göteborg. Erhålles å alla apotek och kemikalieaffärer. Tillverkare: BAUER & Co., Berlin S.

ning, där man trodde sig säker för alla rapporter och lyssnare, naturligtvis relaterades det och kom ut i världen, på samma sätt som det alltid sker, af gästerna, när de kommit hem, till deras respektive fruor, och som det alltid finns någon god vän, villig att öfverföra obehagligheter till dem saken gäller, så fick fru Ärenkrantz också i sinom tid under många ursäkter och omsvep del af denna mannens själsanalys, och just nyss hade fru Ärenkrantz i sin ordning meddelat sin syster denna karaktäristik af sin man, och det var efter detta meddelande, som nålarna nu flögo så tyst och stilla i salongen, där de båda systrarna sutto, ty fröken Lisa grubblade på hvad hon skulle svara.

»Men käraste Anna,» sade hon slutligen, »äfvén du har ju själf ibland sagt... ja, jag menar antydt... ja, nog har du ju också märkt... det där opersonliga...»

Fru Anna såg upp med en blick, mycket olik den vanliga i hennes milda ögon och med en nästan hård röst, som systemen knappt kunde minnas att ha hört förr, sade hon:

»Det är *sanningen*, det som baron Gerling sagt. Det är ohyggligt, att Gud skall tillåta, att det finns sådana där tankeläsare, sådana där blottare af en människas djupaste lifshemligheter... och kanske största lifssorger. Erhard har aldrig varit min, lika litet som någon annans, hvarken i kärlek eller vänskap, hvarken af man eller kvinna har han ägts. Han är ensam, och han skall förbli ensam, och Gud vet, om han icke måste vara det. Herre Gud, hvilket öde. En diamant af den här ligaste glans som blixtrar och skiftar och som aldrig kan ingå en förening, som bara duger att rista och rita med, ett lyxsmykke för hela världen, men ingenting för någon viss och ingenting för sig själf, hvars namn kanhända skall bli odödligt, men ingenting annat än ett namn, ett rykte, en glans utan värme... förstår du, hur grymt det är att *berätta* detta... denna oerhörda lifstragedi, så att hvar man skall förstå hela gåtan i all sin dysterhet, all sin olöslighet. Och de tro bara därför, att man af en otäck, gemen ödets slump har fått denna skarpblick, som jag skulle vilja förbanna och som kallas gubevars, snillets guda-gåfva — snillets djäfvulsgåfva skulle jag vilja kalla den...»

Fru Anna reste sig, och gick omkring i kamp med sig själf. Slutligen sade hon: »Och jag, jag, som har sett det med kärlekens snille sedan årtal, har aldrig sagt någonting och det vet jag dock: jag skulle bra väl ha behöft att tala med någon mänsklig varelse, men ej ens för dig har jag lättat mitt hjärta...»

»Åh, hvad det har smärtat mig att du aldrig i det fallet brutit din tystnad,» sade systemen med låg röst.

»Ja, det var kanske orätt,» sade fru Anna. Och medan hon gick fram till fröken Lisa och smekte henne sakta öfver det ännu rika håret och den starka rena pannan, sade hon tröstande: »Men eljes vet du allt, allt...»

Fröken Lisa såg på henne skarpt.

»Allt?» frågade hon.

Fru Anna ryckte till.

»Ja det vill säga...» började hon med en viss förlägenhet. Hon afbröt sig.

»Nej,» sade fröken Lisa, »icke allt. Förrän, detta kom, har jag sedan några veckor märkt en hemlig sorg hos dig, som gör mig förtviflad. Jag försäkrar dig, mamma däruppe, hon i sin sjuksäng, som vi bara komma till med våra gladaste leenden, hon har också märkt det. Jag tror hon kommer att dö, om du ingenting säger. Det är ett grubbel, som sysselsätter dig jämt, en tanke som förföljer dig.»

»Ja,» sade fru Ärenkrantz med en skymt

af otålighet, »jag märker nog att jag är öfvervakad...»

»Ja, det kan nu inte kärleken hjälpa, att den är detektiv.»

»Förlåt mig, förlåt mig Lisa.»

»Ja, på ett villkor. Hvad är gåtan?»

Men just som fru Anna öppnade munnen för att svara, ringde det på tamburdörren. Det var en förtjusande vacker flicka, husets dotter Ingrid, som visade sig därute, en ung dam, ytterst modernt klädd och med böcker på armen. Hon pålsade hastigt af sig, dock icke så hastigt, att icke fru Anna hann att hastigt hviska till sin syster: »Nåja, du skall få veta. Där är gåtan.»

Emellertid hade den unga damen kommit in och ordnade sitt hår framför spegeln, sedan hon nickat åt modern och mostern. »Goddag, mina värderade damer, hur mås det?» sade hon med själfsväldig gaminton, hvilken dock icke verkade obehaglig, emedan allting klär en skönhet, helst när denna skönhet ser ut som en nyutsprucken ros och för sig som en liten drottning.

»Jag är verkligen rätt hungrig, jag hann inte slunga i mig någon mat i morse. Men jag bryr mig inte om det, om det är den välsignade falukorfven.»

»Som du förklarade för det bästa du visste för ungefär en vecka sedan,» sade modern, som inte kunde hindra sig från att le, när hon såg all denna strålande kraft och lustigt medvetna säkerhet.

»Ja det var då det,» skyndade sig fröken Ingrid att replikera. »Har du inte hört, mamma, att när Alfred Musset var liten och han fått ett par nya kängor och modern kammade honom, så skrek han åt henne: skynda dig, mamma, mina nya kängor hinna bli gamla, hvilket beryder detsamma i det här fallet, som att falukorfven hunnit bli gammal.»

»Nå hur gick skrifningen?» frågade fru Anna, ett litet uttryck af sorgsenhet drog som en lätt sky öfver hennes ansikte.

»Äsch, det gamla vanliga, högsta betyget förstås, deras problem äro komiskt barnsliga, fullkomliga fånerier. Jag blir sjuk af sådana skrappproblem. Det är banalt, och för att åstadkomma litet omväxling i denna odrägliga värld företog jag mig att fuska. Det har verkligen piggat upp mig litet.»

»Fuska?» utbrast modern förfärad.

»Ja, just precis fuska, du den dygdigaste af mödrar,» svarade den unga skönheten skrattande. »Det är någonting löjligt, men på samma gång ynkligt att se den där arma Lina Hessen sitta med ångest i sina förvridna drag och ögonen alldeles klotruna och pina sin fårskalle och klottra ned papper och veta, att hon inte skall kunna klottra fram de tre problem, som fordras för att bli godkänd i skrifningen. Och fattig är det kräket också! Hon *måste* ha det där betyget för att komma in på kontoret eller verket, och i dag fick jag på vägen till kursen en idé. Jag köpte ett sådant där tjockt plumpapper, som man kan skära eller rättare sagt spjälka midt i tu och stoppa in vänskapsbiljetter i och under timmarna skicka till sina bästa vänner, när man hör till de svärmiska. Och jag skref lösningen på fyra lättaste problemen och skref dem tillräckligt dumt och klumpigt för att möjligen kunna vara af henne, och när Linas ögon blifvit tillräckligt klotruna och hennes ansikte en fullkomlig profkarta på den hopplösaste förtviflans skiftande sinnesrörelser och vår vakt, lärarinnan i högre moral, vändt ryggen till, stack jag till henne plumpapperet och kysste på fingrarna. Hon höll på att gråta, den tossan, och när vi kommo ut, föll hon mig om halsen och grät stora tårar. Lina

är inte skön eljes, men när hon gråter — åh fy.»

Modern hade blifvit alldeles blek.

»Men vet du inte, att det där är orätt?» stammade hon alldeles handfallen.

»Orätt, ja det beror på hur man tar det,» genmälde fröken Ingrid med det fullkomligaste själslugn. »Det orätta är att ha en så förskräckligt dum bestämmelse som att fordra godkännande i högre matematiska operationer för yrken, som kräfva skicklighet i hela tal och bråk. Då blir det rätta att kringgå lagen, om man kan, ty lagen är en tvångshandling och ett tyranni, och lagen skall då kringgås, mot tyranni får man vara anarkist, nej, ned med tyranni, död åt förtrycket...»

Moderns ansikte hade ljusnat vid dessa sista ord. Vid det hon stod där, medan rodnaden långsamt steg på hennes kinder, och dock själfbehärskad, var hon en verkligt ståtlig syn.

»Nåja,» sade modern, »vi skola icke tvista om detta nu. Till en viss grad kan du ju ha rätt, men ändamålet helgar aldrig medlen.»

(Forts.)

BOLAGET JOHN BERGVALL

eller

HUR MAN GÖR EN NYÅRSREVVY.

Käre broder redaktör!

D U BER att jag skulle tala om, hur man gör en nyårspjäs. Tja — hvad vet jag? Jag har bara varit med om 4 $\frac{2}{3}$ -dels revyer, så du borde i stället ha frågat herr Emil Norlander. Han lär ha författat icke mindre än 22 olika tillfällighetsalster. Emellertid har jag dock en rätt lång erfarenhet i ämnet, eftersom jag just i år kan fira mitt tjugofemårsjubileum som revy författare. Herre gud, man var bara aderton år den gången!

Kanske borde man i stället fråga: *hvarför* gör man nyårsrevyer? Det finns ju en del grättna och förnäma kritici och kåsörer som gjort till sin specialitet att ständigt klaga på genren, finna den dum, tråkig och onödig. Men publiken håller på revyerna. Revyen är »Rosinen i Pölsen» på det gångna årets mera värdefulla dramatiska menu. Revyen är som det lätta kåseriet eller krönikan i en tidning och försvarar sin plats. Också känner jag intet land, där icke revyerna äro gouterade och flitigt idkade. Ja, i Danmark har genren växt ut till nästan ett lifsbehof för det glada Köpenhamn. Genren har också där framkallat en alldeles särskild art af artister — revyartisterna — som äro mästare på sitt område. En sådan uuderbart skicklig, kvick och outtröttlig revy-artist och kuppelångare som Fredrik Jensen söker sin make i hela Europa.

Och så publiken! Det måste också finnas en publik, som är med på noterna, och därtill fordras vissa förutsättningar. Om revyernas alla blixtnabba och lätt framkastade antydningar skola göra sin verkan, måste publiken känna till det hvar på antydningarna syfta. Den allra minsta lilla anspelning skall ha sin resonans i publikens kunskap om allt som händt och allt som man talat om under året. Är publiken sådan, då kan författaren med ett ord, ett rim, en enda liten vitz framkalla en verkan, som — där publiken ej är fullt med — endast kan uppnås genom starka färger och understrykningar, som lätt fördärfva effekten.

Det beror på tycke och smak, hvilken metod författaren väljer — men det är klart att metoden icke kan vara densamma på Kristallsalongen eller Alhambra — som på Södra eller Vasateatern. Hufvudsaken är i detta fall att författaren känner den publik, för hvilken han skrifver — och det är just det som är så kinkigt. Ty publiken är ju ett månghöfdadt odjur med olika känselnerv i de delar, som sitta på parkett, och i de, som sitta på »hyllan».

Revy författaren är sällan en ensam man — fast här i Stockholm är ju den ensamme Norlander också »den starkaste». Oftast författas revyerna i »bolag». Melbye och Henriques i Köpenhamn ha tillsammans skrifvit mer än ett tjugorevyer. Äfvén i Paris och London »göras» revyerna mest i bolag. Det har sina fördelar och sina nackdelar,

Förnämsta tvättmedel

Äro och förblifva dock vid finare tvätt

HYLINS
Ekonomi-Tvål

och vid gröfre tvätt (byk)

HYLINS
Prima Tvätt-Tvål

ett sådant samarbete af flere. Men då som hos oss revy författarna oftast äro journalister som för ändamålet blott ha en och annan ledig stund att ägna åt revyen, är det nästan nödvändigt att de äro flere. Ty — och nu kommer jag äntligen till själfva saken — det går verkligen hvarken så lätt eller så fort att göra en revy, som man i allmänhet föreställer sig.

Man träffar en afton på Rydberg teaterdirektören, som är vid godt humör efter en lyckad premiär i säsongens början. Någon gång i september. »Nå gossar,» säger han och smuttar på sitt glas, »hva' ska' vi ha för en revy i år?»

»Ja, hvad säger du själf? Har du någon idé?»

»Det ska ni själfva ha,» säger direktören. »Men två akter ska' den ha och rolig ska den va'!»

»Nå, topp! Vi ska försöka!»

»Men jag vill ha den den 1:a december! Klappad och klar!»

»Naturligtvis undantagande kupletterna förstas.»

»Nå, de få komma »pö ang pö!»

Så börjar arbetet.

Bolaget John Bergvall bildades, styrelsen konstituerade sig och valde ett par små krypin på Fenix för sammanträdena, som höllos lördagsaftnarna. Där föddes »Kejsaren af Sahara».

Vid ett godt glas efter en god middag och vid godt humör framkastas den första planen, diskuteras och kalfatras — prövas och vändes och ventileras i oändlighet. En gång fastslagen, nedskrivs den i sina i hufvuddrag och stämman ajourneras. Tiden intill nästa sammanträde användes att samla detaljer — d. v. s. vi slå i vår urkälla, en årgång af »Puck», och snart ha vi en lista på intressanta saker, som hänt under åren.

Andra sammanträdet ägnas åt »figurerna» och valet af deras framställare. Det senare är kinkigt — ty man har att röra sig inom ett begränsadt område. En kan spela, men inte sjunga, en kan sjunga, men inte spela. En är för »hög» att vilja vara med i revyen, en för stor och en för liten. Men till slut får man saken klar.

Vid tredje sammanträdet skrivs pjäsen. Vi alternera — skriva ett stycke hvar, när den ena tröttnar, kvickna de två andra till. Och på morgonkvisten är stycket — utom kupletterna — färdigt. För att gifva »enhet» åt det hela tar en af oss alla manuskripten med sig hem och skriver ut hela stycket. Så filas det och poleras det.

Men nu kommer det svåraste af allt. Valet af melodier. Det gäller ett tjugotal melodier, och på dem hänger det hela.

Till det viktiga sammanträde, där dessa skola bestämmas, inbjudas kapellmästaren och själfva direktören. Vi spela och sjunga hela natten, tills det går rundt i hufvudet. Men melodierna äro valda och vi fördela kuplett författandet pro rata parte.

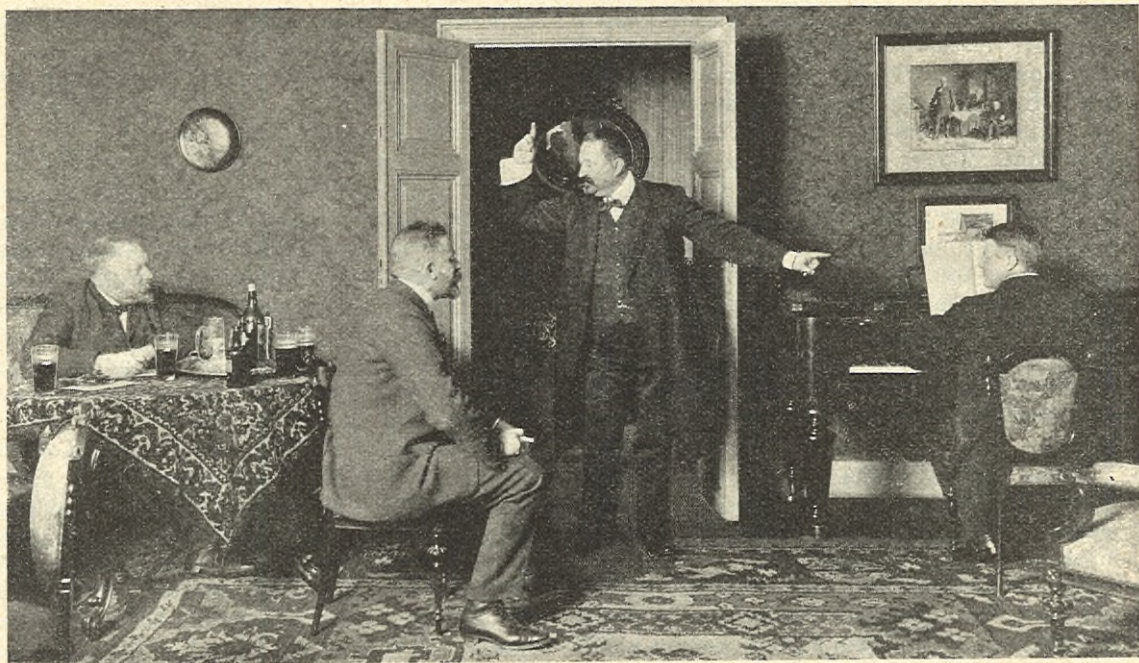
Bara nu melodierna äro bra! Det gäller att få pigga och sångbara saker — nytt och gammalt om hvartaannat. Framförallt får man ej vara rädd för de gamla slagdängorna. De göra ibland susen. Tänk på den belöning Emil Norlander vann för sitt dödsföraktande mod att ta upp den urgamla melodien till »Kofvan kommer».

Rollskrifning, rollfördelning, repetitioner — ett nytt ofantligt svårt och bråkigt arbete. Repetitionerna börja först den 17 december — på fjorton dagar skall allt göras färdigt och af dessa fjorton dagar gå tre helgdagar bort.

Egentligen skulle författarna inte ha något med allt detta att göra — men sådant kan dock ej undvikas. Deras biträde och upplysningar behövas allt som oftast. Arbetet bedrivs med våldsam fart. Och ändå — hur i all världens namn skall detta kunna bli färdigt till nyårsdagen?

Men — det går!

»Kejsaren af Sahara» presenteras för publiken — d. v. s. icke han själf, ty han finns inte. Han är en mystifikation. I stället får publiken se hans

HUR MAN GÖR EN NYÅRSREVVY. FÖRFATTARNE TILL »KEJSAREN AF SAHARA» (HRR J. WIGFORSS, H. VALLENTIN OCH G. GULLBERG) I DIKTAREVERKSAMHET. FOTO FÖR IDUN AF A. BLOMBERG.

sekreterare, herr Viktor Lundberg, en internationell impressario, som »talar annonser och affischer». Han och herr von Schick (herr Bareklind) — som symboliserar stockholmaren — kämpa om en Cléo, som är den verkliga Cléos afbild. Striden för dem ända till Sahara, där de hålla på att få stanna i evighet, men räddas af den k. kommitté, som af riksheraldikern utrustats för studier af lejonens verkliga svansställning. Det är ramen. Hvad mera däruti är har ni förresten nog redan själf tagit del af, när detta läses.

Bolaget har lagt fram sitt arbetsresultat. Det händer ibland att revisorerna — herrar kritiker — bråka och afstyrka décharge, men att auktionärerna — publiken — likväl bevilja den. Det kan också gå tvärtom. Ljufvigast är, när revisorerna »tillstyrka full och tacksam ansvarsfrihet», stämman enhälligt beviljar sådan och bolagsdirektörerna i fred få lyfta — utdelningen.

Men ack, sådana ljufviga fridsens tider äro sällsynta i alla bolag och i synnerhet, när det gäller författarebolag. Ty där äro revisorerna så förbistradt många, så!

* * *

Ja, broder redaktör, nu vet du, hvilka bekymmer det medför att göra nyårsrevyer. Skicka du åtminstone en hyggelig revisor!

För Bolaget John Bergvall
Berg.

NYÅRSREVVYERNA.

Vasateatern hade naturligtvis fullt hus vid första uppförandet af sitt nyårsprogram och att döma af det stundom frenetiska bifallet torde af de fulla husen blifva en lång rad. Till förpjas gafs en liten ganska kvick fransk enaktskomedi, i hvilken rollerna på ett förtjänstfullt sätt sköttes af fröken Leufstedt som den mondäna parisiskan samt hr Bror Olsson som den något blaserade råsonören och hr Eliason som den tafatte friaren. Särskildt förtjänar den sistnämnda framställning att med beröm nämnas.

Kom så aftonens clou, den numera obligatoriska nyårsrevyn. Dess namn är »Kejsaren af Sahara» och dess skapare den nya författarfirmen John Bergvall, till hvilkens beteckning en hvar af de tre delägarne, redaktörerna John Wigforss, Gustaf Gullberg och Hugo Vallentin, fått släppa till en bit af sina namn. Som vanligt i de flesta nyårsrevyer finnes äfven i denna föga af handling. Det hela utgör en rad kaleidoskopiska bilder med

NYÅRSREVVYN Å VASATEATERN: SLUTSCENEN I »KEJSAREN AF SAHARA». LÄNGST TILL VÄNSTER: MORALIA KAHLSON OCH MR FLACKSON; I MIDTEN: CLEO O. VON SCHICK SAMT MALIN KVAST O. SCHEIKEN. A. BLOMBERG FOTO.

talrika kupletter, och är det hufvudsakligen dessa senare, som uppbära stycket. Särskildt väcka hr *Barcklind* (stockholmare von Schick) och fru *Hagman* (Malin Kvast) jubel med sina operarodiska kupletter. Dessa båda förtjäna ock att i främsta rummet nämnas bland de uppträdande. Kejsaren af Sahara får man ej se i stycket, men så mycket oftare hans handsekreterare mr Flackson, af hvilken roll hr *Viktor Lundberg* nog kan göra åtskiligt mera än hvad som var fallet första aftonen. Framhållas böra äfven hr Bror Olsson (scheiken), fröken Dörum (Moralia Kahlson) och frkn G. Karlson (Cleo). Bland den mängd händelser från året, som spelade in, må nämnas Cleo och Sten Stenson Steen, kvinnofridstörandet och »familjeslafvinnorna», handkysningshistorien från k. teatern, automobiler och elektriska spårvagnar, anarkister, och lejonsvansar m. m. m. m. Önskligt hade varit, om en del kupletter gått på mera kända eller tilltalande melodier. Publiken var emellertid hörbarligen mycket road och bifallet synnerligen lifligt.

Södra teatern bjöd på ett — kvantitativt åtminstone — synnerligen solidt nyårsprogram i hela fem »öppningar». Som inledning gafs en fars i 3 akter, benämnd »*En onaturlig far*», af ett par hr *Fischer* och *Jarno*, de där såsom andliga fäder verkligen bragt till världen något ganska onaturligt klumpigt och smaklöst till och med i tysk posse väg. Fattom oss alltså kort om den dramatiska bortbytingen, som för öfrigt väl icke är afsedd att spela någon annan roll än att vederbörligen tråka ut publiken till att dess kraftigare reagera för de efterföljande Norlanderska snilleblixtarne.

Förnekas kan ej heller, att uträkningen visade sig förträfflig. Öfvanpå den onaturliga fadern tedde sig den populäre revy författarens senaste mästerverk i genren — beprydt med den lockande etiketten »Gubben i Renberget eller Odengatan-Skansen» — som ett rent litet underbarn af kvickhet och esprit. Den första tablån spelar i en af våra splittr nyprofkärda elektriska spårvagnar, och en aktuellare scen för litet äkta stockholmskt »skämt och glam» kunde svårigen ha inventerats. Målron i denna akt hålles egentligen uppe af den oförbrännelige Sten Stenson Steen, alias hr *Elis Olson*, alias poeten Julle Ramp, beväpnad med otryckta manuskript i alla fickor och en jättelik falukorf som tilltugg och tillhygge. Den andra tablån, som spelar på Skansen nyårsnatten, knep sig redan för den vackra dekorationen med Renberget, Håsjötapeln och utsikten öfver det af tusen kvällsljus tindrande Östermalm en dundrande applåd och höll sedan intresset och munterheten uppe allt intill slutet med sina i sedvanlig ordning framtågande revyfigurer med kupletter öfver årets händelser, af hvilka de som slog mest an nog voro hr *Elis Olsons* lustiga »dammansimitation och hr *Norées* valskuplett öfver »das ewig weibliche».

Folkteaterns nyårsprogram bestod väsentligast af en af hr Harald Leipziger författad revy, benämnd »*Gamla Heidelberg*», som äger ett godt uppslag, hvilket författaren dock endast delvis tillvaratagit. Produktens styrka ligger i framställningen af ett par mycket kända hufvudstadsfigurer samt i ett par kupletter i första akten.

Som förpjäas gafs en af signaturen »Nalle» gjord efterbildning af »*Lilla helgonet*», som hade flere lyckade poänger och slog ganska mycket an.

KUNGL. TEATERN har under helgen som vanligt gifvit »*Värmlandingarne*», där särskildt hr *Malm* och fröken *Svärdström* som Erik och Anna vunnit publikens sympatier.

— Hr *Naväl* har ytterligare uppträdt som Georges i »*Hvita frun*» och Romeo i Gounods opera samt skördat lika lifligt bifall som vid förra besöket härstädes.

— Samma scen hade härom kvällen en intresseväckande debutant i den norske operasångaren hr *Carl Hagman*, som utförde don José's parti i »*Carmen*». Den unge sångaren äger en vacker tenorröst, som han använder med förstånd och känsla, hvarjämte den dramatiska framställningen är varm och naturlig. För öfrigt gick operan jämnt som alltid och fru *Jungstedt* var sig lik, d. v. s. den bästa Carmentolkarinna vi kunna begära.

DRAMATISKA TEATERN inledde det nya året med en repris af det gamla franska lustspelet »*Fregattkaptenen*», hvars upptagande utslutande torde ha motiverats af hr *Personnes* önskan att få spela snushandlaren-navigatörens drastiska dubbelroll. Och så till vida kan ju allt vara godt och väl, eftersom teaterns intendent är den säkre, mål-

medvetne konstnären, hvilken aldrig misslyckas i en roll, äfven om uppgiften inte precis ligger för hans kynne.

Herr *Personnes* fregattkapten v r alltså rolig nog, och han imiterade ingen af sina bägge föregångare. Men det låg en sordin öfver hans komik, som gjorde bilden blek och på sina ställen intresselös. Sin bästa relief erhöi onekligen figuren i andra akten, där den hederlige *Fromont* axlar sin uniform och går att öfvertaga sina gåtfulla maritima plikter.

Emellertid borde teatern med litet god vilja och af omtanke för den publik, på hvars gunst den lever, kunnat börja det nya året med ett något modernare »première»-program än »*Fregattkaptenen*». Af revyer och lustspel finnes mer än nog på sekundteatrarna, men ej en enda ny komedi eller ett nytt skådespel af värde gitta våra båda stora talscener framföra under helgen, då människor mer än eljes äro benägna för teaterbesök. Är ett sådant tillvägagångssätt klokt? Eller inbillar man sig verkligen, att inom Stockholm med sina 310,000 invånare plus en betydlig kontingent af resande ej under helgen finnes publik äfven för gedignare teaterprogram? I sådant fall tillråda vi våra scenchefer att företaga en liten studieresa, ej till kontinenten för att inköpa pjäser, som aldrig komma upp, utan bland den publik, hvars förhoppningar de så ofta komma på skam.

ÖSTERMALMSTEATERN invigde nyåret med ett från tyskan bearbetadt lustspel »*Venus från saluhallen*», som med sina galna förvecklingar gjorde succés hos publiken. Någon kritik öfver virrvarret kan ej komma i fråga, hvarför vi inkränka oss till detta omnämmande.

CIRQUE MODERNE, Stockholms vintercirkus, som under Hofmann-Uddgrens direktion öppnats i Djurgårdshippodromen, är ett nöjesetablissemang, det där har goda förutsättningar att bli populärt hos hufvudstadspubliken. Den energiska direktisen har icke skytt mödor för att få till stånd ett godt program, hvarur särskildt kan framhållas »den urkomiske jonglören» O. K. Sato, som med sin bondlugna komik är något i sitt slag unikt, hvaråt själfva surmulenheten måste le.

IDUN 1904.

DÅ IDUN nu går att anmäla sin nya årgång — den sjuttonde i ordningen från tidningens uppkomst — torde all större omständlighet vara öfverflödig. Genom de gångna årens sträfvanden hafva vi nämligen nu kommit därhän, att IDUN öfver hela Norden är känd och erkänd som

dess obestridligen förnämsta illustrerade veckotidning

och alla våra bemödanden för det nya året skola gå ut på att häfda och ytterligare befästa denna vår rangställning. Som hittills komma vi att i ord och bild följa *dagshändelserna*, liksom vi ock skola meddela porträtt af de märkligare män och kvinnor, som på något sätt stå i samband med dagskrönikan. Jämte *det rikhaltiga illustrationsmaterielet* skola vi ägna en aldeles särskild omsorg åt *textafdelningen*, hvars omfattning och värde stå *vida öfver hvad andra ill. veckotidningar ha att erbjuda*. Sakliga inlägg och intressanta diskussioner i för hemmen viktiga frågor skola omväxla med kortfattade biografier, underhållande noveller och berättelser samt goda dikter. För *Iduns Romanbibliotek* låta vi oss alltjämt angeläget vara att förvärfva *det yppersta, som öfverhuvud vår moderna svenska diktning har att bjuda*. Ett bevis bland andra härpå är den berättelse af

Selma Lagerlöf: Herr Arnes penningar

som för närvarande pågår i romanbilagan. Af detta den stora författarinnans senaste arbete, som motsetts som ett litterärt événement öfver hela den bildade världen, erhåller hvarje nytillträdande prenumerant för år 1904 gratis de redan i år utkomna arken mot insändande af adress och 10 öre i porto till Iduns Expedition. Bland öfriga svenska originalberättelser af framstående författare, som ligga färdiga på redaktionens bord att efterhand inflyta i romanbilagan, vilja vi nämna:

Drottning Filippa, historisk roman af Axel Lundegård.

Lifvets röster, roman af Elisabeth Kuylenstierna.

Två slags folk, skildring ur Stockholmlifvet af Anna Wahlenberg.

Dessutom är det vår afsikt — för att än ytterligare bereda omväxling och intresse åt tidningens litterära innehåll — att på nyåret anordna

en större litterär pristäffling för kortare noveller och uppsatser

hvars program kommer att närmare utvecklas i något af tidningens januarinummer.

I öfrigt skola vi naturligtvis bibehålla och förkofra de *afdelningar för underhållning och nytta*, som kanske icke minst gjort *Idun* så omtyckt i hemmen, såsom: *Iduns hjälpreda för hemmet*, *Köksalmanack för hvarje dag året om*, *Tidsfördrif*, *Läkarråd*, *Frågor och Svar* m. m. En förmån, som många af våra läsarinnor helt visst skola veta att värdera, ha vi sökt bereda dem i den *atelier för tillklippning af pappersmönster*, som vi upprättat, och från hvilken de för billigt pris (med ytterligare nedsättning för dem, som samtidigt äro prenumeranter på *Iduns Modetidning*) kunna rekvirera hvilket som helst önskad mönster till den moderna toaletten.

Som en *extra premie* erhålla slutligen alla våra prenumeranter *Iduns rikt illustrerade och innehållsrika julnummer*, som i bokhandeln ensamt betingar ett pris af 1 kr.

Med allt detta blir dock Iduns pris för det kommande året oförändradt eller *6 kronor för den vanliga upplagan* samt *8 kronor för praktupplagan*, som skiljer sig från den förra endast genom sitt tjockare och finare papper, hvarpå illustrationerna bättre framträda. Härtill kommer för år 1904 den s. k. *Fänrik Stål-upplagan*, med ett pris af *10 kronor*, omfattande Iduns vanliga upplaga med Romanbibliotek och Hjälpreda samt *andra delen af J. L. Runebergs Fänrik Ståls Sagner med Albert Edelfelts illustrationer*. Nyttillträdande prenumeranter, som önska den under år 1903 redan utkomna *första delen* af detta nationella praktverk (hvilket förut i bokhandeln betingat ett pris af 27 kr. 50 öre pr häftadt ex.), kunna erhålla denna mot insändande af 4 kr. samt 40 öre som porto till Iduns expedition, Stockholm.

De fullständiga prenumerationsafgifterna för Iduns olika upplagor under år 1904 ställa sig sålunda:

	$\frac{1}{4}$ år	$\frac{3}{4}$ år	$\frac{1}{2}$ år	$\frac{1}{4}$ år
IDUN, vanliga upplagan	kr. 6:—	4:50	3:—	1:75
» praktupplagan »	8:—	—	4:—	—
» Fänrik Stål-upplagan	10:—	7:50	5:—	2:75

KÖKSALMANACK

Redigerad af

ELISABETH ÖSTMAN,

Inneh. af Elisabeth Östmans Husmoderskurs i Stockholm.

FÖRSLAG TILL MATORDNING FÖR VECKAN 3-9 JAN. 1904.

Söndag: Soupe cremant; rökt lax med förlorade ägg; stekt tjäder med salader; smörbakelser.

Måndag: Köttfärs med ärter och potatis; lingonpäron med grädde.

Tisdag: Lutfisk med potatis och senapssås; smörgröt med mjölk.

Onsdag (Trettondagen): Afredd buljong med jordärtskockor; hummersalad med remouladesås; champignonspäckad oxfilet med brynt potatis; äppelkompott med grädde och bakelser.

Torsdag: Griljeradt buljongskött med stufvade morötter; saftsoppa med skorpor.

Freitag: Fläskkorf med potatismos; slätvälling med ägg.

Lördag: Vegetariansk juliennesoppa; kokt torsk med senapssås och potatis.

RECEPT:

Soupe cremant (f. 6 pers.). 2 lit stark buljong, 2 morötter, 1 palsternacka, peppar, salt, frikadeller af kalvfärs, 3 msk. konserverade champignoner.

Beredning: Buljongen klaras på vanligt sätt. Rötterna skrapas, kokas i lätt saltadt vatten och skäras i nätta skivor med legymknif, de nedläggs därefter i den kokande buljongen tillika med frikadellerna och champignoner.

Soppan afsmakas med peppar och salt och serveras mycket varm.

Smörbakelser (f. 6 pers.). 200

gr. osaltadt smör, 200 gr. hvetemjöl, 7 msk. vatten.

Till fyllning: 2 kkp. äppelmos.

Beredning: Smöret klappas till tunna kakor, som sättas på is att stelna, mjölet utröres med vattnet och arbetas till en snidig deg. Degen utkafas till en rund kaka något tjockare på midten, smöret lägges midt på degen och kanterna vikas öfver smöret, så att detta fullkomligt täckes. Smördegen utklappas till en aflång fyrkant af ungefär 1/2 cm. tjocklek. Denna fyrkant vikas därefter ihop så att kanterna af degen mötas midt på fyrkanten. Därefter vikas den ena halvan af degen öfver den andra.

Degen utkafas åter till en aflång fyrkant. Detta upprepas 4 gånger efter hvarandra, hvarefter degen utkafas till ungefär 1/2 cm. tjocklek och utskäres till runda kakor.

På ena halvan af kakan lägges en tsk. äppelmos och den andra hälften vikas öfver, hvarefter kanterna tryckas väl tillsammans. Kanten utskäres med en sporre till runda uddar.

Bakelserna gräddas i god ugnsvärme.

Hummersallad med rémouladesås (f. 6 pers.). 1 burk hummer à 2,50, 1/2 msk. karpis, 2 anjovisar, 1 knifudd portug. lök, 2 äggulor, 10 tsk. matolja, 2 tsk. ättika.

Beredning: Hummern lägges på sikt att väl afrinna. Karpisen hackas fint, och anjovisen rensas och skäres i fina tärningar. Äggulorna vispas väl och tillsätts med matolja, 1 tsk. i sänder. Då 5 tsk. matolja äro iblandade, tillsättes hälften af ättikan, därefter resten af matoljan och sist återstoden af ättikan, under det att såsen röres 1/2 timme, hvarefter de öfriga kryddorna sakta nedröras. Hummern upplägges på ett fat, såsen hälls öfver

och anrättningen garneras med grönsalad.

Vegetariansk juliennesoppa (f. 6 pers.). 2 liter växtbuljong, kokt på 1 blomkålshufvud, 1/2 lit. jordärtskockor, 1 morot, 1 palsternacka, en stor purjolök, 1/4 selleri, 1/2 burk konserverade ärter, 1 liten knippa persilja, 4 lit. vatten, 1 msk. salt, 1 msk. smör (20 gr.), 1 litet saladhufvud, 2 små morötter, 1 palsternacka, 1 liten purjolök, 1/4 selleri, 2 msk. smör (40 gr.), 1 tsk. socker, salt, vitpeppar.

Beredning: Grönsakerna och rotsakerna ansas på vanligt sätt, skäras i små bitar och påsättas jämte saltet och smöret i kallt vatten, att koka med tätt slutet lock, omkring 6 tim. Buljongen silas därefter genom en i hett vatten urvriden servett eller ylleduk och färgas med litet brynt socker, om så önskas. Saladhufvudet och rotsakerna sköljas och ansas samt skäras i fina strimlor. De brynas därefter väl i smöret och sockras, den kokande växtbuljongen tillsättes och soppan får koka omkring 1/2 tim., hvarefter den afsmakas och serveras med rostadt bröd.

FÖRSLAG TILL MATORDNING FÖR VECKAN 10-16 JAN. 1904.

Söndag: Buljong med pastejer; fiskfärs med kräftsås; stekt färsk oxtunga med champignoner; pistacieglace med mandeless.

Måndag: Kalkkötletter med ärter; vinsoppa.

Tisdag: Lutfisk med potatis och skiradt smör; risgrynsgröt med mjölk.

Onsdag: Brynt hvitkålsoppa med fläskkorf; gräddmunkar med sylt.

Torsdag: Dillkött på får med potatis; äppelsoppa.

Freitag: Korfkaka med skiradt smör; blåbärsoppa.

Lördag: Bräckt skinka med potatispudding; äggmjök med skorpor.

RECEPT:

Fiskfärs (f. 6 pers.). 9 1/2 hg. gädda, (=400 gr. skrapadt fiskkött), 2 hg. smör, 30 gr. hvetemjöl, 4 dcl. grädde, 3 ägg, 1 msk. salt, 1/4 tsk. vitpeppar, 1/2 msk. socker.

Till formen: 1 msk. smör, (20 gr.), 2 msk. stötta skorpor.

Beredning: Gäddan urtages (fjällas ej) sköljes väl och torkas med en fiskhandduk. Den fläkes och fiskköttet skrapas fint; intet ben eller fjäll får medfölja. Fiskköttet blandas med smöret och drifves 3 gånger genom köttkvarn. Massan stötes därefter i stenmortel tills den är fin och sammanhängande. I ett fat blandas mjölet, grädden, äggulorna och kryddorna. Denna blandning inarbetas matskedsvis i färsen, som bör arbetas omkring 1 timme. Sist nedskäras de till hårdt skum slagna äggvittorna och färsen afsmakas noga. Den fylls i en väl smord och brödbeströdd form, som bör vara försedd med lock. Formen får ej fyllas mer än till 3/4-delar. Färsen kokas i vattenbad ofvanpå spisen omkring 1 timme.

Den serveras med kräft- eller hummersås.

Stekt färsk oxtunga (för 6 pers.). En färsk oxtunga, 3 lit. vatten, 1 msk. salt, 5 msk. smör (60 gr.), 2 tsk. salt, 1/2 lit. efterbuljong, 3 msk. tomatpuré, 1 burk champignoner à 50 öre.

Sås: 1 msk. smör (20 gr.), 1/2 msk. mjöl, köttjus.

Beredning: Tungan sköljes väl; lägges i det kokande vattnet tillsatt med saltet och får koka 1/2 timme eller tills skummet lätt kan afdragas. Smöret

brynes i en stekgryta, tungan ilägges, och brynes väl på alla sidor, hvarefter den saltas och spädes med buljongen, litet i sänder. Tomatpurén och champignoner tillätsas, då tungan stekt 1 tim. Den får därefter steka färdig, hvarefter tilläts omkring 1/2 tim.

Tungan skäres och garneras med en del af champignoner, samt med inlagda tomater.

Köttjusen silas och skummas. Smör och mjöl sammanfräses, köttjusen tillsättes litet i sänder under flitig rörning och såsen får koka 10 min. Champignoner iläggas och såsen afsmakas. Tungan serveras med ärter och brynt potatis.

Pistacieglace (f. 6 pers.). 5 äggulor, 75 gr. strösocker, 7 dcl. tunn grädde, grön karamellfärg, 1/2 dcl. arrak, 50 gr. pistaciemandel, 3 dcl. tjock grädde.

Beredning: Äggulorna röras med sockret 1/2 timme, grädden kokas upp och tillsättes de röda äggulorna under stark vispning, krämen hälls åter i kastrullen och får under fortsatt vispning sjuda, hvarefter den upphälles och vispningen fortsättes tills krämen kallnat.

Då tillsättes karamellfärgen och arraken och krämen hälls i glacemaskin att frysa. När glacen är halvfrossen, nedblandas den skallade och fint hackade pistaciemandeln och den till hårdt skum slagna grädden, hvarefter frysningsen fortsättes.

När den är färdig, nedpackas den i glacadosa och fryses ytterligare omkring 2 timmar.

Glacen garneras med hackad pistaciemandel och mandeless.

R. T. 70 13. S. H. Ödmanns A. T. 13 18.

DRAK-THÉ

1/2 kg. 3:50; 1/4 kg. 1:85; 100 gr. 75 öre; 50 gr. 40 öre.

Skandinaviska Allmänna

Lifförsäkringsföreningen BALDER

Hufvudkontor: Hamngatan 1 B, Sthlm

Samlade fonder: Omkr. 4,000,000 Kr. Billiga bestämda premier.

All vänt tillhör de försäkrade. 1903 utdelas, allt efter hvarje försäkrings ålder, den försäkrades inträdesålder och den tariff, enligt hvilken försäkringen är afslutad, som årsvinst ända till 40,1 proc. af årspremien.

Ombud antagas å platser, där anstalten ännu icke är tillräckligt representerad.

Cyprolin (f. d. Ceolin)

är det förnämsta putsningsmedlet för koppar & mässing, gör ytan fullkomligt blank och ren utan att smutsa händer och trasor. Cyprolin är allmänt omtyckt emedan det blankar fort och väl. Cyprolin kostar 25 öre pr burk och försäljes hos herrar minuthandlande. I parti hos Holst & C:o Tekn. Fabrik, Dalagatan 42, Stockholm.

OBS! Varnas för efterapningar.

Haf alltid hemma

några burkar af Lagermans Bakpulver Tomten, ty med tillhjälp häraf kan i en vanlig järnspis bakas färskt kaffebröd (och annat bröd) dagligen med ringa besvär och på kort tid. Det behöves nämligen ingen jäsnings före gräddningen i ugnen, utan det går lika fort att baka bröd med detta bakpulver som att grädda en vanlig ugnspannkaka.

Enligt intyg från Kemiska stationen i Jönköping tillhörs brödet för matmältningen och benbyggnaden värderika narsalter

En liten smula af detta bakpulver i plättar, pannakakor, köttbullar etc. göra dessa lätta och porösa, och man kan i stället spara på ägg. Säljes hos alla välförsedda specerister i riket.

Begär alltid bruksanvisning med recepter.

Fabriken Tomten, Göteborg.

Gransbo i Småland.

Inackordering erhållas året om Högst läge, 850 fot ö. h. Ren och städkande luft. Barrskog. Lungsiktiga mottagas ej Vidare medd fru Ch. Wickbom, Gransbo, Tranås.

ÖRNS Atelier,

för Damtolletten. 30 Norra Smedjeg., n. b. Obs! yid Katolska Kyrkan. STOCKHOLM. Sorgdräkter förfärdigas på kortaste tid fort, väl, modernt.

Foulard-Siden 85 öre

till kr. 5:20 pr meter, porto- och tullfritt! Prover omgående; likaså af svart, hvitt och kulört Henneberg-Siden från 85 öre till kr. 20:85 pr meter. G. HENNEBERG, sidenfabrikant (k. o. k. hoff.) ZÜRICH.

BARNGARDEROBEN

alla mödrars ovärderliga skatt och hjälpreda,

utgifves äfven 1904 efter samma bepröfvade plan som hittills. Med sitt en gång i månaden utkommande 12-sidiga nummer, innehållande ett åttioal illustrationer öfver allt, som hör till våra barns dräkt från de spädeste åren till vuxen ålder, och åtföljdt af en stor dubbelsidig mönsterbilaga, ersätter tidningen mångfaldt den ringa prenumrationsavgiften af 3 kronor pr år genom den nytta och den besparing, dess praktiska innehåll bereda hvarje hem.

Hvarje husmoder, som själf ombestyr sina barnkläders förfärdigande i hemmet, bör ej försumma att prenumerera på prof, ett halft år kr. 1:60, helt år kr. 3:—.

Färdigklippta mönster till alla i Barngarderoben förekommande modeller tillhandahållas till billigt pris af Iduns Mönsterafdelning, Bryggaregatan 17, Stockholm.

Zanderska helpensionen för flickor

å egendomen Ström (25 m. väg från Saltskogs station, nära Södertelje), belägen vid en vik af Östersjön, mellan barrskogklädda höjder i en för sitt hälsosamma klimat känd naturskön trakt. Undervisning i vanliga skolämnen, handarbete, sång och musik. Talöfning i främmande språk för infödda lärarinnor, som bo i skolan. Nybörjare emottagas. Konfirmandsundervisning meddelas. Vårterminen börjar den 18 jan. 1904. Prospekter sändas och anmälningar af nya elever emottagas af Helena Hallström, Ström, Saltskog.

Aspiranter till Postelevkurs.

Då enl. cirkulär af 8 maj 1903 för tillträde till postelevkurs fordras — utom partiell studentexamen i 4 ämnen — betyg om kunskaper, som berättiga till upplýftning i klass 6:2 i allm. läroverk anordnas vid Stockholms Samgymnasium, Tulegatan 27, Allm. Tel. 82 45. Rikstel. 68 56,

en förberedande postelevkurs.

Denna börjar d. 7 januari 1904 kl. 6 e. m. Anmälning å Stockholms Samgymnasium kl. 11-12 f. m. och hos undertecknade.

Läroverksadjunkt O. G. A. Hahr. Filosofie Doktor J. M. Lindquist. Tulegatan 25, 4 tr. Skepparegatan 51. Tel. Brunkeb. 14 64. Träffas kl. 4-5 e. m. Allm. Tel. 193 20. Träffas kl. 4-5 e. m.

För blifvande postelever och järnvägstjänstemän

börjar ny kurs vid Lunds privata elementarskola den 26 januari, för inträde vid post och järnväg, giltiga mogenhetsbetyg erhållas vid läroverket, vanligen efter en termin. Inträdesfordringar: För manliga elever betyg till 6:2; för kvinnliga betyg från 7:de klass vid flickskola. Första terminen 15 (8 manliga, 7 kvinnliga) utexaminerade. Närmare meddelar Rektor J. STRÖMBERG, Lund.

Högstedt & C:o

32 REGERINGSGATAN 32 STOCKHOLM Specialitet: Bordeaux- & Bourgogne-viner Billiga priser.

Hushållsskola.

I ett godt hem, beläget vid foten af Omberg, i ovanligt naturskön trakt, med dagliga jernvägs- och ångbåtskommunikationer, kunna unga, bättre flickor, erhålla grundlig undervisning i allt, som hör till skötandet af ett väl ordnad hushåll samt i alla enkla och finare handarbeten jämte konstväfmad. De bästa ref. kunna erhållas Kurser börjar den 15 januari och slutar den 1 maj. Närmare underr. af fru Eda Rhenström, Alvastra. Pris 85 kr. i månaden.

Sveriges Hönstidning, 20:de årgång

Äggkläck-Maskiner de bästa i världen. Benkrossar, Höns-Böcker, 25 års erfarenhet. Cirkulär. Skrif. ROSEHILL FABRIK, Norrköping Alfred Lagergren, Konsulent.

Brefkort

å 1:—, 1:25, 1:50, 1:75, 2:—, 2:50, 3:—, 4:— & 5:— kr. pr 100 ort. Gustavson, N. Hamngatan 28, Göteborg.

A. Gustaf Johanssons Likkisfabrik & Begravningsbyrå, 39 Tegnérsgatan 39 (hörnet af Drottninggatan) Filial: Regeringsgatan 54. Allm. Tel. 45 27. Riks. 34 04.